

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Bakalárska práca

2016

Branislav Mičko

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Branislav Mičko

**Vplyv efektivity a vernosti armád na veľkosť
zmien režimu v arabských štátoch počas
Arabskej jari**

Bakalárska práca

Praha 2016

Autor práce: **Branislav Mičko**

Vedúci práce: **Mgr. Martin Riegl, Ph.D.**

Rok obhajoby: **2016**

Bibliografický záznam

MIČKO, Branislav. *Vplyv efektivity a vernosti armád na veľkosť zmien režimu v arabských štátoch počas Arabskej jari*. Praha, 2016. 51 s. Bakalárska práca (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálných vied, Institut politologických študií. Katedra politologie. Vedúci bakalárskej práce Mgr. Martin Riegl, Ph.D.

Abstrakt

Arabská jar do značnej miery transformovala celý Arabský svet. Takmer vo všetkých jeho štátoch vypukli väčšie či menšie protesty proti jednotlivým režimom. Avšak výsledky týchto protestov sa líšia. Jedným z prvkov, ktorý sa vyskytuje vo všetkých prípadoch, je snaha režimu potlačiť tieto protesty násilím. Cieľom tejto práce je preto skúmať to, do akej miery mal charakter armády vplyv práve na veľkosť týchto zmien. Za týmto účelom využíva práca paradigmu ends-ways-means, na základe ktorej identifikuje ukazovatele pre skúmanie efektivity a lojality armád daných štátov. Následne pomocou typológie hybridných režimov porovnáva zmeny v jednotlivých štátoch a identifikuje ich veľkosť. Na záver je použitá Kendallova radená korelácia pre zistenie miery asociácie týchto dvoch fenoménov. Výsledok ukazuje na možnosť pomerne silného vzťahu medzi efektivitou a lojalitou armády na jednej strane a zmenami režimov na druhej. Tento výsledok upozorňuje na potrebu skúmania vojenských schopností armády pri skúmaní demokratizačných procesov a teda aj napriek možným nedostatkom pri použitých ukazovateľoch do istej miery prispieva k debate o roli armády v autoritatívnych režimoch na Blízkom východe.

Abstract

The Arab spring largely transformed the entire Arab world. In almost every country a major or minor protests erupted against their respective regimes. However, results of these protests differ. An element present in every case is the effort of any given regime to suppress the protests violently. The aim of this work is therefore to study the extent to which the character of the particular armies affected the regime change in the examined

states. To this end, the altered ends-ways-means paradigm is employed to identify the indicators used to establish the effectiveness and loyalty of the particular armies. Subsequently, the hybrid regimes typology is used to compare the changes in studied states and then define the degree of regime change. Finally, the Kendall rank correlation is utilized to determine the level of association between two examined phenomena. The results suggest a possibility of strong relation between the effectiveness and loyalty on one hand and regime change on the other. This result points to the need of further inquiry into the relation between army characteristics and democratisation processes and thus, even in spite of possible deficiencies in used indicators, partly contributes to the debate on army role in the authoritarian regimes in the Middle East.

Klíčové slova

Arabská jar, efektivita armády, lojalita armády, hybridné režimy, zmena režimu,

Keywords

Arab spring, army effectiveness, army loyalty, hybrid regimes, regime change

Rozsah práce: 48 normostrán (85 782 znakov)

Prehlásenie

1. Prehlasujem, že som predkladanú prácu spracoval samostatne a použil len uvedené pramene a literatúru.
2. Prehlasujem, že práca nebola využitá k získaniu iného titulu.
3. Súhlasím s tým, aby práca bola sprístupnená pre študijné a výskumné účely.

V Prahe, dňa 5.5.2016

Branislav Mičko

Pod'akovanie

Na tomto mieste by som sa rád pod'akoval svojmu školiteľovi Mgr. Martinovi Rieglovi, Ph.D. za odbornú pomoc a usmernenie pri písaní tejto práce. Taktiež by som sa rád pod'akoval plk. gšt. Ing. Zdeňkovi Petrášovi za poskytnuté rady v oblasti skúmania efektivity armády a RNDr. Radkovi Hendrychovi, Ph.D. za konzultáciu ohľadom použitia kvantitatívnych metód.

Téma

Práca sa bude venovať vlně revolúcií, známej ako Arabská jar, ktorá začala na Blízkom východe a v severnej Afrike v roku 2011. Konkrétne sa zameria na vzťah efektivity a lojality armád a veľkosti zmien režimu v daných štátoch. Skúmané štáty sa nachádzajú v oblastiach Maghrebu (Mauritánia, Maroko, Alžírsko, Tunisko, Líbya), Mashriqu (Egypt, Libanon, Jordánsko, Sýria, Irak) a Arabského polostrova (Saudská Arábia, Spojené arabské emiráty, Jemen, Omán, Bahrajn, Džibuti, Kuvajt).

Hlavnou motiváciou tohto výskumu je priblíženie dopadu neefektívnosti, resp. nelojálnosti, armád na ich schopnosť odpovedať na revolučné vystúpenie v spoločnosti. Práca tak nadväzuje na vybranú teóriu o pôsobení armády počas revolúcií a snaží sa prísť s ďalším faktorom, ktorý môže ovplyvniť konečný výsledok nepokojov.

Ciele výskumného projektu

Ako už bolo čiastočne naznačené v predošlej časti, hlavným cieľom projektu je odpovedať na otázku, či v prípade revolúcií v arabských štátoch existuje nejaký vzťah medzi efektivitou a lojalnosťou armády a veľkosťou zmien režimu. Z uvedených faktorov vyplývajú podotázky, ako napríklad vplyv etnickej homogenity armády na jej vernosť alebo dopad možnej zahraničnej intervencie. Týmto podotázkam bude venovaný priestor v rámci metodologickej časti.

Dôvodom pre tento výskum, je z veľkej časti už takmer všeobecne akceptovaný predpoklad, že vernosť armády má rozhodujúci vplyv na úspech či neúspech jednotlivých revolúcií. Táto práca má za cieľ overiť vybranú teóriu vychádzajúcu z tohto tvrdenia a zároveň ju aspoň čiastočne rozšíriť o faktor efektivity.

Súčasný stav poznania

Práca v sebe v princípe obsahuje dve roviny. Prvou je aplikácia vybranej teórie o postoji armády k revolúcií a druhou je snaha o jej rozšírenie o vplyv efektivity na úspech alebo neúspech prípadného zákroku. V prvej oblasti bude práca vychádzať najmä z článku *Armies and Revolutions* od Zoltana Baranyho. V článku je uvedená základná premisa tejto práce, ktorá hovorí o rozhodujúcej úlohe vernosti armády počas

revolúcie (Barany, 2013:62). Na toto tvrdenie nadväzuje otázkou, za akých okolností sa dá očakávať, že sa armáda pridá na stranu revolúcie a za akých ostane verná režimu. Následne prichádza so štyrmi faktormi, ktoré ovplyvňujú toto rozhodnutie a radí ich podľa dôležitosti: pomery v samotnej armáde, prístup štátu, tlak spoločnosti a pôsobenie vonkajšieho prostredia (Barany, 2013:63). Tieto faktory bližšie analyzuje a určuje jednotlivé vplyvy, ktoré ovplyvnia výsledok jedným alebo druhým spôsobom. Medzi tieto okolnosti radí napríklad etnické alebo náboženské rozdiely v armáde (Barany, 2013:64), spôsob ako sa k nej správa režim (Barany, 2013: 68) veľkosť a zloženie demonštrácií proti režimu (Barany, 2013:70) alebo predpoklad zahraničnej intervencie (Barany, 2013:72).

V druhej rovine bude práca vychádzať najmä z článku *Corruption and Military Spending* od Sanjeeva Guptu et al.. Spomínaný článok kvantitatívne analyzuje vzťah výšky korupcie v krajine a výšky vojenského rozpočtu. Výskum vychádza z niekoľkých predpokladov, menovite: najnáchylnejšou oblasťou je vojenské obstarávanie (Gupta et al., 2001:752), časť použitia rozpočtu býva utajená (Gupta et al., 2001:752-3). Následne prichádza k signifikantným výsledkom pre vzťah veľkosti vojenského rozpočtu (v % HDP) a veľkosti korupcie (Gupta, 2001:771).

Nad rámec uvedeného je ešte potrebné spomenúť spôsob akým bude práca narábať so samotnými zmenami režimov. V tejto oblasti preberie práca typológiu Larryho J. Diamonda, v ktorej sa zaoberá hybridnými a autoritatívnymi režimami. Vo svojej práci *Thinking about hybrid regimes* delí Diamond režimy do 7 typov, konkrétne na: liberálne demokracie, elektorálne demokracie, nejasné režimy, kompetitívne autoritárske režimy, hegemonické elektorálne režimy a politicky uzatvorené autoritárske režimy (Diamond, 2002:31). Do týchto skupín delí štáty podľa troch kritérií: otvorenosti, rovnosti a slobody volieb; prítomnosti opozície v parlamente/veľkosti volebných výsledkov prezidenta s podporou vládnucej strany; počtu rokov, počas ktorých bol terajší vládca pri moci (Diamond, 2002:29).

Pre informácie o jednotlivých skúmaných štátoch bude práca vychádzať z jednotlivých prípadových štúdií, ako príklady je možné uviesť *The Kingdom in Crisis? The Arab Spring and Instability in Saudi Arabia* (Mabon, 2012), *Loyalty and Defection: Misunderstanding Civil-Military Relations in Tunisia During the 'Arab Spring'* (Pachon, 2014) a *Comparative Analysis of Developments in the Middle East: Libya, Tunisia, Bahrain, Egypt and Syria as Case Studies* (Efegil, 2013).

Východzí teoretický rámec

Hlavnými teoretickými východiskami v práci sú už spomínané teórie armádnej vernosti počas revolúcie a priamej úmery veľkosti korupcie k veľkosti vojenského rozpočtu. Čo sa týka problematikosti, je možné povedať, že v rámci prvej teórie je problémom práve prílišné trvanie na faktore lojálnosti armády pre úspešnú revolúciu, pri čom v prípade podpory jednej alebo druhej strany neberie do úvahy ostatné faktory, ako je napríklad výzbroj armády. Pri druhej teórii je problematickým hodnotenie úrovne korupcie, ktorá je odvodená od hodnotenia indexu Transparency International a čiastočne aj široká definícia korupcie.

Metodológia

Práca bude uplatňovať kvalitatívny prístup s vysvetľujúcim cieľom. V princípe sa bude jednať o súbor prípadových štúdií, v tom zmysle, že na jednotlivé štáty bude aplikovaný príslušný teoretický model a následne bude na základe úspešnosti predikcie tohto modelu vyvodené tvrdenie o jeho vysvetľujúcej schopnosti. Práca bude k výskumu pristupovať synchronne, keďže bude skúmať jednotlivé prvky armády v stave pred vypuknutím prevratu a nie ich historický vývoj.

Pre správne pochopenie metodologického postupu, ktorý bude vo výskume použitý je na začiatok potrebné presne definovať základné pojmy. V prvom rade musí byť vysvetlené koho práca rozumie pod pojmom režim a kedy dochádza k štiepeniu režimu. Režim bude práca chápať ako stelesnený v osobe človeka s *de facto* najväčšou politickou mocou v štáte. Čo sa týka štiepenia režimu, je nutné pozrieť sa v rámci každého štátu na to, kto je najvyšším veliteľom armády. V prípade, že je tento post totožný s už spomínanou hlavou režimu, bude sa práca pozeráť pri skúmaní vernosti na reakciu jeho priamych podriadených. Naopak, v prípade, ak sú tieto dva posty oddelené, pozrie sa najprv práca na to ako reagoval najvyšší veliteľ armády na príkaz politického vedenie, ak nenastane štiepenie na tejto úrovni, pozrie sa práca ešte na reakciu jednotlivých jeho podriadených. Vernosť bude chápaná ako faktické uposlúchnutie rozkazov počas prebiehajúcej revolúcie – napr. ako armáda zareaguje v prípade rozkazu rozohnať protestujúcich. Efektivita bude chápaná ako schopnosť účinne zasahovať proti nepriateľovi. Efektivita sa skladá z dvoch faktorov – z korupcie a výšky profesionalizácie. Korupciou sa chápe miera korupčného chovania v armáde, hlavne vo vzťahu k vojenskému obstarávaniu. Profesionalizáciou sa rozumie miera profesionality

armády, tá sa skladá z typu armády (dobrovoľná/povinná vojenská služba) a z veľkosti armády vo vzťahu k populácii.

Po vysvetlení základných pojmov je teraz možné prejsť k vymedzeniu teoretického modelu.

Armáda sa počas nepokojov môže pridať buď na stranu režimu alebo na stranu revoltujúcich. To, či pridanie armády sa na jednu alebo na druhú stranu bude mať za následok veľké zmeny v politickom systéme bude podľa tohto predpokladu záležať na otázke, či je schopná efektívne vykonávať požiadavky danej strany. Z uvedeného vyplýva spôsob postupu. V prvom rade sa práca zameria na analýzu jednotlivých vlastností armády daného štátu – vernosť a efektívnosť.

V rámci vernosti preberie práca Baranyho štyri faktory: pomery v samotnej armáde, prístup štátu, tlak spoločnosti a pôsobenie vonkajšieho prostredia (Barany, 2013:63) a ich podkategórie.

V rámci efektivity sa bude práca pozerat' jednak na veľkosť vojenského rozpočtu danej krajiny a jej hodnotenie v rámci Corruption Perceptions Index, ako aj na už spomínanú profesionalizáciu. V rámci korupcie práca predpokladá, že vysoká miera korupcie v armáde, spôsobuje nízke skutočné financovanie – t.j. peniaze použité na výzbroj – resp. znižuje kvalitu tejto výzbroje, nakoľko je možné, že jej dodávateľ vyhral na základe úplatkov. Profesionalizácia bude meraná pomocou dvoch ukazovateľov. Prvým z tejto dvojice ukazovateľov je otázka, či je armáda založená na povinnom odvode vojakov alebo na dobrovoľnej účasti. Tento ukazovateľ predpokladá, že v prípade, ak sa velenie rozhodne zakročiť na jednej alebo druhej strane, je oveľa pravdepodobnejšie, že sa vojaci budú riadiť jeho rozkazmi, ak sú v armáde dobrovoľne. Druhým ukazovateľom je veľkosť armády vo vzťahu k populácii. Je zrejmé, že tento ukazovateľ nie je absolútne aplikovateľný (napr. na štáty, ktoré sú takmer stále v ohrození – typicky Izrael), avšak dá sa predpokladať, že ak je veľkosť armády neúmeraná populácii – t.j. je armáda buď príliš veľká alebo príliš malá – tak bude jej efektívnosť obmedzená. Ak je príliš veľká, dá sa predpokladať problematická koordinácia, nadmerné plytvanie a väčšia šanca na revoltu nejakej jej časti. Naopak, ak je príliš malá, tak po čisto logickej úvahe je možné predpokladať, že nebude schopná účinne čeliť revolúcii. Za optimálnu mieru veľkosti armády k populácii bude táto práca považovať priemer krajín NATO.

Čo sa týka povinného odvodu vojakov, podobný faktor je možné nájsť aj v Baranyho článku (Barany, 2013:67). Avšak on považuje tento ukazovateľ za faktor

ovplyvňujúci vernosť armády ako celku. Táto práca ho berie do úvahy do tej miery, do akej ovplyvňuje efektívnosť armády počas bojov a nie len pri výbere strany.

Na základe týchto dvoch vlastností (efektivity a vernosti) budú následne armády rozdelené do štyroch kategórií:

- Lojálna efektívna
- Lojálna neefektívna
- Nelojálna efektívna
- Nelojálna neefektívna

Každý z týchto kategórií bude priradený predpokladaný výsledok vypuknutia revolúcie. Navrhované výsledky sú nasledujúce:

- Lojálna efektívna – povrchné zmeny režimu, revolúcia potlačená
- Lojálna neefektívna – konflikt s protestujúcimi, pravdepodobná občianska vojna
- Nelojálna efektívna – značné zmeny režimu (zmena vedenia, voľby a pod.), víťazná revolúcia
- Nelojálna neefektívna – stredné zmeny režimu (vedenie ostáva, zmeny v iných oblastiach)

Po zaradení armády do jednej z týchto kategórií bude poslednou časťou postupu analýza skutočného priebehu a posúdenie, či je tento priebeh zhodný s kategóriou, do ktorej bola armáda zaradená. Pri spomínaných zmenách režimu bude práca vychádzať z typológie L. Diamonda. Najprv budú na základe Diamondových kritérií do jednej zo 7 kategórií zaradené režimy pre revolúciu, následne prebehne rovnaký proces po revolúcii a na záver budú porovnané výsledky.

Za hlavný problém uvedenej metodológie je možné považovať meranie profesionalizácie. Jednotlivé v nej zahrnuté ukazovatele sú do istej miery vytrhnuté z kontextu – ako už bolo povedané, napr. pri Izraeli sa nedá brať veľkosť armády do úvahy, keďže sa jedná o špecifický prípad stabilného ohrozenia. Podobne sa však k tomuto problému dá pristupovať zo strany arabských štátov – keďže sú niektoré štáty bližšie k Izraelu dá sa predpokladať, že sa z dôvodu čiastočného ohrozenia budú snažiť mať väčšiu armádu ako vzdialenejšie štáty. Ďalším problémom môže byť aj meranie

korupcie, ktoré v tomto prípade vychádza čiastočne aj z CPI od Transparency International.

Zdroj dát

Hlavným zdrojom dát pre prácu budú v otázkach priebehu revolúcií a účasti armády v nej hlavne novinové články z medzinárodných časopisov ale aj vybrané odborné práce. V otázkach armády a jej zaradenia do jednej zo štyroch kategórií budú východiskom dáta z rôznych voľne dostupných zdrojov – typicky CIA factbook, IISS, Transparency International, UN, World Bank – a zároveň odborné články venujúce sa problematike danej armády. Pre dáta o jednotlivých voľbách, ktoré budú potrebné pre skúmanie zmien v režimoch bude práca vychádzať hlavne zo správ pozorovateľských misií organizácií ako sú Európska únia, Africká únia alebo Carter Center.

Zoznam literatúry

V projekte:

BARANY, Zoltan (2013). Armies and Revolutions. *Journal of Democracy*. Vol. 24, No. 2, s. 62 - 76

EFEGIL, Ertan (2013). Comparative Analysis of Developments in the Middle East: Libya, Tunisia, Bahrain, Egypt and Syria as Case Studies. *USAK Yearbook*. Vol 6, s. 155-173

DIAMOND, Larry Jay (2002). Thinking About Hybrid Regimes. *Journal of Democracy*. Vol. 13, No. 2, s. 21 - 35

GUPTA, Sanjeev; MELLO, Luiz; SHARAN Raju (2001). Corruption and military spending. *European Journal of Political Economy*. Vol. 17, s. 749 – 777

MABON, Simon (2012). Kingdom in Crisis? The Arab Spring and Instability in Saudi Arabia. *Contemporary Security Policy*. Vol. 33, No.3, s. 530 – 553

PACHON, Alejandro (2014). Loyalty and Defection: Misunderstanding Civil-Military Relations in Tunisia During the ‘Arab Spring’. *The Journal of Strategic Studies*. Vol. 37, No. 4, s. 508-531

V práci:

ALEXANDER, Anne (2011). Brothers-in-arms? The Egyptian military, the Ikhwan and the revolutions of 1952 and 2011. *The Journal of North African Studies*. Vol. 16, No. 4, s. 533-554

DALMASSO, Emanuela (2012). Surfing the Democratic Tsunami in Morocco. *Mediterranean Politics*. Vol. 17, No. 2, s. 217-232

DURAC, Vincent (2012). Yemen’s Arab Spring – Democratic Opening or Regime Maintenance? *Mediterranean Politics*. Vol. 17, No. 2, s. 161-178

- JOYA, Angela (2012). Syria and the Arab Spring: The Evolution of the Conflict and the Role of the Domestic and External Factors. *Ortadoğu Etütleri*. Vol. 4, No. 1, s. 27-52
- KOPRULU, Nur (2014). Consolidated monarchies in the post-‘Arab Spring’ era: the case of Jordan. *Israel Affairs*. Vol. 20, No. 3, s. 318 – 327
- LAZ, Etermike (2014). Sustainable Democracy and the Paradox of the Arab Spring: The Egypt Experience. *Turkish Journal of International Relations*. Vol. 13, No. 1-2, s. 42 – 51
- OGBONNAYA, Uflem M. (2013). Arab Spring in Tunisia, Egypt and Libya: A Comparative Analysis of Causes and Determinants. *Turkish Journal of International Relations*. Vol. 12, No. 3, 14 – 16
- SILVERMAN, Daniel (2012). The Arab Military in the Arab Spring: Agent of Continuity of Change?. In: *Conference Papers -- American Political Science Association*. s.1-53
- VOLPI, Frédéric (2013). Algeria versus the Arab Spring. *Journal of Democracy*. Vol. 24, No. 3, s. 104 – 115

Osnova

- 1. Úvod**
  - 1.1. Stručný úvod do problematiky**
  - 1.2. Predstavenie cieľov výskumu**
- 2. Vymedzenie teoretického modelu**
  - 2.1. Spôsob skúmania efektivity**
    - 1.1. Miera korupcie**
    - 1.2. Typ armády**
  - 2.2. Spôsob skúmania lojality**
- 3. Analýza vlastností armád a predpokladaný vývoj**
  - 3.1. Tabuľka informácií o štáte a predpokladanom vývoji**
- 4. Porovnanie predpokladu so skutočným vývojom v skúmaných štátoch**
- 5. Záver**

Obsah

1. ÚVOD.....	2
1.1 STRUČNÝ ÚVOD DO PROBLEMATIKY ARABSKEJ JARI.....	2
1.2 VYMEDZENIE CIELOV VÝSKUMU	3
2. VYMEDZENIE TEORETICKÉHO MODELU	6
2.1 PARADIGMA ENDS-WAYS-MEANS	6
2.1.1 Konceptualizácia základných pojmov.....	6
2.1.2 Ciele	7
2.1.3 Spôsoby.....	8
2.1.4 Nástroje	9
2.1.4.1 Výstroj.....	9
2.1.4.2 Informácie a rozvedka	10
2.1.4.3 Personál.....	11
2.1.4.4 Veda a technológia	14
2.1.4.5 Vojenský rozpočet.....	14
2.1.5 <i>Vôľa</i>	15
2.1.5.1 Vplyvy z armády	15
2.1.5.2 Vplyvy z režimu	16
2.1.5.3 Vplyvy zo spoločnosti	16
2.2 SKÚMANIE VEĽKOSTI ZMIEN REŽIMU	17
3. METÓDA	19
3.1 KORELÁCIA.....	20
4. VÝSKUM.....	21
4.1 ATRIBÚTY ARMÁDY	21
4.1.1 <i>Efektivita</i>	21
4.1.2 <i>Lojalita</i>	24
4.2 ZMENA REŽIMU	28
4.3 KORELÁCIA.....	32
5. ZÁVER	35
SUMMARY	35
POUŽITÁ LITERATURA.....	37
ZOZNAM PRÍLOH.....	48
PRÍLOHY	48
PRÍLOHA Č. 1: EFEKTIVITA ARMÁDY (TABUĽKA)	50
PRÍLOHA Č. 2: LOJALITA ARMÁDY (TABUĽKA).....	51
PRÍLOHA Č. 3: ZMENA REŽIMU (TABUĽKA)	52

1. Úvod

1.1 *Stručný úvod do problematiky Arabskej jari*

Za symbolický začiatok Arabskej jari je možné považovať samoupálenie Mohameda Bouazizihho v periférnom tuniskom meste Side v decembri 2010. Tento čin následne spustil vlnu protestov po celom Tunisku, ktoré viedli k zvrhnutiu 23 rokov trvajúcej vlády prezidenta Abidine Ben Aliho v januári 2014. Tieto protesty sa však neobmedzili len na Tunisko. Čoskoro sa nimi inšpirovali protestné hnutia takmer vo všetkých štátoch regiónu, ktoré do značnej miery transformovali mapu režimov Blízkeho východu.

Čo sa týka výsledkov týchto protestov, je možné v nich vidieť podstatné rozdiely. Masívne protesty, ktoré viedli k zmene politického systému alebo k štiepeniu vo vnútri danej spoločnosti, je možné vidieť pri 6 z 22 členov Arabskej ligy – Tunisku, Egypte, Líbyi, Sýrii, Jemene a Bahrajne (Ozekin, 2014:76). Avšak protesty menšej intenzity bolo možné vidieť aj v ostatných štátoch v regióne. Pre ilustráciu samotného priebehu protestov je vhodné uviesť aspoň približný vývoj v už spomínaných štátoch s podstatnými zmenami a taktiež vývoj v štátoch, pri ktorých zmeny neboli až také značné. V Tunisku viedli protesty, počas ktorých zahynulo takmer 300 ľudí, k už spomínanému zvrhnutiu Ben Aliho. Následne boli v Októbri pripravené prvé demokratické parlamentné voľby, ktoré vyhrala umiernená moslimská strana Ennahda (Arab uprising: Country by country - Tunisia, 2013), (Naar, 2013), (Blight et al, 2012). Podobný začiatočný priebeh je možné vidieť aj v Egypte, kde po 18 dňoch protestov bol prezident Hosni Mubarak donútený odstúpiť a jeho moc dočasne prevzala armáda. Po voľbách v roku 2012, ktoré vyhralo Moslimské Bratstvo sa prezidentom stal Mohamed Morsi, ktorý bol však armádou v júni 2013 zvrhnutý a nahradený dočasnou vládou (Naar, 2013), (Blight et al, 2012), (Arab uprising: Country by country - Egypt, 2013). V Líbyi sa protesty čoskoro zmenili na ozbrojenú revoltu snažiacu sa zvrhnúť Muammara Gaddáfihho, následne bolo v rámci OSN prijaté uznesenie, ktoré povoľovalo použiť všetky dostupné prostriedky na ochranu civilistov. Po pomoci zo strany NATO a niektorých arabských štátov sa podarilo rebelom zabráť Tripolis a následne v auguste 2011 zajať a popraviť samotného Gaddáfihho. Následne vyhlásila Dočasná národná rada Líbyu za oslobodenú a pripravila prvé parlamentné voľby (Naar, 2013), (Blight et al, 2012), (Arab uprising: Country by country - Libya, 2013). V Bahrajne došlo taktiež k protestom namiereným proti sunnitskej kráľovskej rodine Khalifovcov zo strany

diskriminovanej šiitskej väčšiny. Tieto protesty boli potlačené silovými zložkami a následne sa začal obmedzený dialóg voľby (Naar, 2013), (Blight et al, 2012), (Arab uprising: Country by country - Bahrain, 2013). V Sýrii sa protesty postupom času a hlavne z dôvodu snahy o ich násilné potlačenie vyvinuli do občianskej vojny, kde proti sebe stoja jednotky prezidenta Bašára al-Assada a jednotky frakcionalizovanej Národnej koalície (Naar, 2013), (Blight et al, 2012), (Arab uprising: Country by country - Syria, 2013). Na druhej strane v ostatných štátoch regiónu boli protesty oveľa nižšej intenzity. V Maroku a Jordánsku vykonali monarchovia politické reformy, ktoré mali za cieľ zamedziť ďalším politickým nepokojom, v Saudskej Arábii režim zvýšil výdavky na sociálne zabezpečenie a použil represívne nástroje na potlačenie zvyšných nepokojov hlavne vo východnej časti krajiny (Ozekin, 2014:76).

Z uvedených informácií o protestoch počas Arabskej jari je možné odvodiť, že existovali podstatné rozdiely v ich vývoji. Faktorom, ktorý sa objavuje u všetkých veľkých protestov a aj u väčšiny menších, je snaha vlády o ich potlačenie silovými zložkami. Úspešnosť použitia tohto spôsobu potlačenia protestov sa do značnej miery líši. Práve preto bude stav a typ ozbrojených zložiek jednotlivých arabských krajín to, čo bude hlavným výskumným subjektom tejto práce. V nasledujúcej podkapitole budú podrobnejšie vysvetlené ciele výskumu. Následne budú upresnené pojmy, podľa ktorých budú jednotlivé armády skúmané a bude vytvorený teoretický model. Tretia kapitola bude venovaná metóde použitej vo výskume. V štvrtej kapitole prebehne samotný výskum a bude zistená korelácia medzi výškou zmien a efektivitou a lojalitou armády. V závere budú zhrnuté zistenia.

1.2 Vymedzenie cieľov výskumu

Ako bolo naznačené v predošlej kapitole, po vypuknutí nepokojov v takmer všetkých štátoch arabského sveta sa ich výsledok v rade z nich podstatne líšil. Napriek tomu bola v každom prípade evidentná snaha o ich potlačenie zo strany vlády pomocou silových zložiek. Ak teda boli silové zložky použité k potlačeniu nepokojov takmer v každom prípade, ale výsledok nepokojov sa líšil, je možné predpokladať, že sa museli do istej miery líšiť aj použité silové zložky. V tomto ohľade je vyhovujúci aj fakt, že všetky revolúcie prebehli v krátkom časovom odstupe a v krajinách v rámci jedného náboženského a kultúrneho okruhu. Navyiac, sa v tomto prípade jedná o kultúrny okruh, ktorý má značné historické skúsenosti s populárnymi povstaniami a vplyvom armád na udržanie režimu, resp. dynastií (Hourani, 2010:142) Samozrejme, aj napriek

spoločnému kultúrnemu zázemiu skúmaných štátov, je potrebné brať do úvahy rozdielny ekonomický vývoj, ktorý môže do istej miery spôsobovať ako prevrat, tak aj neschopnosť armád.

Predpoklad, že charakter silových zložiek má vplyv na zmenu režimu v danom štáte vychádza z vnímania štátu ako aktéra, ktorý má monopol na legitímne násilie na danom území (Weber, 1919:1). Silové zložky štátu sú v tomto pohľade nástrojom, pomocou ktorého je tento monopol na násilie vykonávaný. Následne je možné povedať, že práve spôsob využitia tohto monopolu určuje charakter režimu – čiže spôsob akým sú upravené vzťahy v rámci štátu. Ak by ale vláda, v zmysle politickej elity, nemala silové zložky schopné vykonávať tento monopol, alebo by ho tieto zložky odmietali poslúchať, je možné predpokladať, že by nastala zmena režimu. Práve kvôli skúmaniu tohto vzťahu medzi režimom a silovými zložkami bude práca pre skúmanie efektivity používať paradigmu *ends-ways-means*, ktorá bude popísaná nižšie.

Na základe spomínanej paradigmy bude vytvorený teoretický model, ktorý hlavne na úrovniach nástrojov (*means*) a vôle (*will*) identifikuje niekoľko ukazovateľov, pomocou ktorých bude skúmať efektivitu a vernosť.

V rámci skúmania armádnej efektivity, je možné identifikovať tri široké skupiny prístupov. Prvý typ je založený na materiálnej prevahe a môže v sebe zahŕňať ukazovatele ako počet vojakov, veľkosť HDP, veľkosť armádneho rozpočtu a podobne. Ako príklad je možné uviesť index CINC navrhnutý J.Singerom (1980). Druhá skupina je založená na technológii. Tento prístup je možné rozdeliť na dva druhy. Systematický, ktorý hovorí, že to, či je na základe všeobecne dostupnej modernej technológie momentálne výhodné útočiť alebo brániť, ovplyvňuje správanie aktérov (Lynn-Jones, 1995:661). A diadický, ktorý hovorí, že ak má jedna strana podstatnú technologickú výhodu, bude v boji efektívnejšia. Ako príklad môže poslúžiť Lancasterova teória, ktorá na základe technologických ukazovateľov predikuje výsledky vzdušného stretnutie dvoch bojových lietadiel (Biddle, 2006:17). Tretia skupina prístupov skúma efektivitu na základe spôsobu použitia armády. V tomto prípade sú časťou skúmané typy režimu alebo spôsob armádnej organizácie. Základnou logikou je, že na správne využitie armádneho materiálneho potenciálu sú potrebné správne organizačné praktiky v armáde (Talmadge, 2013:219). K rovnakým výsledkom prichádza Stephen Biddle (2006:190). Podľa jeho výskumu je hlavným predpokladom pre správne využitie technológie prijatie moderného systému využitia armády. Je v tomto bode je vhodné podotknúť, že citované práce sa zaoberajú hlavne konvenčným bojom armády proti armáde. Avšak cieľom tejto

práce je skúmanie zakročenia armády proti prípadnému povstaniu. Je teda možné predpokladať, že povstalci budú mať v najlepšom prípade rovnakú, ak nie horšiu, organizáciu ako samotná armáda a teda technologické a materiálne výhody získajú na dôležitosti. Z tohto dôvodu sa táto práca bude snažiť zapojiť ukazovatele zo všetkých troch prístupov. V tomto ohľade sa práca do značnej miery odlišuje od pôvodného projektu. Zmena vo forme rozšírenia ukazovateľov efektivity o ukazovatele kvality a kvantity materiálu a organizačné prvky bola nevyhnutná pre určenie efektivity, ktoré by len na základe ukazovateľov definovaných v projekte nebolo dostatočné.

Výskum lojality armád pri povstaniach je tiež možné rozložiť na tri skupiny. Do prvej skupiny spadajú práce, ktoré za nelojalitou armády hľadajú vplyv spoločnosti, ako napríklad veľkosť povstania. Medzi takéto práce patrí napríklad komparatívna štúdia revolúcií od D.E.H. Rusella (1974). Druhú skupinu výskumov tvoria práce, ktoré za vernosťou armády vidia pozitívne pôsobenie režimu, napríklad vo forme dostatočných finančných incentív (Bellin, 2004:152). Práce v tretej skupine považujú za podstatné vnútorné zloženie armády, a to napríklad v zmysle vnútorného etnického delenia (Ball, 1994:252) alebo rozdielov medzi jednotlivými zložkami (Barany, 2011:29). Táto práca bude vychádzať z kombinácie, ktorú navrhol Barany (2013:63), pomocou ktorej skúma lojalitu armády naprieč štyrmi dimenziami: vplyvmi zo spoločnosti, vplyvmi z režimu, vplyvmi z armády a vplyvmi z medzinárodného prostredia. V rámci tejto práce budú použité len prvé tri dimenzie, nakoľko skúmanie vplyvov z medzinárodného prostredia ako napríklad potenciál zahraničnej intervencie je príliš časovo aj materiálne náročný a teda mimo možností tejto bakalárskej práce.

Na to, aby bolo možné určiť vplyv na zmenu režimu, je nutné nájsť spôsob ako identifikovať skúmané režimy. Keďže sa však v rámci skúmania jedná o rozličné typy režimov, ležiace na škále medzi plným autoritarizmom a demokraciou a pravdepodobná zmena by smerovala do jednej alebo druhej strany, nie je možné použiť klasifikáciu autoritatívnych režimov J.J. Linza (2000). Z rovnakého dôvodu nie je možné použiť ani trojčlennú klasifikáciu R. Arona (1993). Ako najlepšie riešenie sa javí typológia hybridných režimov od L.J. Diamonda (2002), ktorá umožňuje porovnanie skúmaných režimov pred a po Arabskej jari na osy medzi plným autoritarizmom a plnou demokraciou.

Práca si teda kladie za cieľ hlavne objasniť vzťah medzi veľkosťou zmeny režimu v arabských štátoch a efektivitou a lojalitou ich armád. Za týmto účelom bude práca vychádzať z realistického pohľadu a teda, že nevyhnutným prvkom pre udržanie

režimu je kvalitná a verná armáda. Práve preto bude použitá paradigma *ends-ways-means* (NATO, 2014), pomocou ktorej sú analyzované armády demokratických štátov. V tomto ohľade si práca kladie ako vedľajší cieľ prispôsobenie tohto prístupu na armády autoritatívnych režimov a to hlavne pomocou úpravy jeho východných predpokladov a taktiež pridaním aspektu *will*, ktorý bude odrážať práve snahu o pochopenie vzťahu medzi vernosťou armády a zmenami počas revolúcie

Jedným z vedľajších cieľov práce je pokus o rozšírenie pohľadu na úlohu armády v zmene autoritatívnych režimov o už spomínaný fenomén efektivity. Často je to práve efektivita armády, ktorá je pri analýze zmeny režimov opomínaná alebo zahrnutá len okrajovo. Čiastočne a nepriamo sa o nej zmieňuje Samuel Huntington (2008) vo svojej knihe *Tretia vlna*, kde pri popise transformácie vojenských režimov spomína Grécko, Argentínu a Panamu, kde bola vojenská vláda zvrhnutá násilne. Fenomén efektivity sa už častejšie objavuje v samotných štúdiách o úlohe armády počas Arabskej jari. Ako príklady je možné spomenúť práce od Hillela Firscha (2013:194) o egyptskej armáde, či Florenca Gauba (2013:241) o Líbyjských ozbrojených silách. Avšak aj v týchto prácach je efektivita často spomínaná pomerne okrajovo a bez konkrétnych ukazovateľov určených na jej meranie.

2. Vymedzenie teoretického modelu

V prvej časti tejto kapitoly budú konceptualizované kľúčové pojmy použité v práci a taktiež bude popísaná paradigma *ends-ways-means*. V rámci tejto paradigmy bude na úrovni nástrojov operacionalizované skúmanie efektivity na základe určených ukazovateľov. Takisto bude v rámci tejto časti paradigma doplnená o úroveň vôle, ktorá bude popísaná a taktiež budú stanovené ukazovatele pre jej skúmanie.

V druhej časti kapitoly bude operacionalizované skúmanie zmeny režimu. Budú teda stanovené jednotlivé ukazovatele, na základe ktorých bude skúmaný režim pred vypuknutím Arabskej jari a po jej skončení.

2.1 Paradigma *ends-ways-means*

2.1.1 Konceptualizácia základných pojmov

Štyri kľúčové pojmy spojené s touto paradigmou sú ozbrojené sily, vláda, režim a spoločnosť a je nevyhnutné ich pred ďalším postupom dostatočne konceptualizovať.

Pod pojmom ozbrojené sily práca chápe také zložky štátu, ktoré sú zodpovedné za obranu teritória daného štátu, sú hierarchicky organizované a zodpovedné politickej elite, resp. režimu, ale od nej inštitucionálne oddelené. Táto definícia umožňuje chápanie ozbrojených zložiek ako samostatného aktéra, resp. ako bolo povedané vyššie, ako nástroj pre vykonávanie monopolu na legitímne násilie. Konkrétne skúmané časti ozbrojených síl budú definované v kapitole Nástroje.

Pojem vláda preberie práca z Linzovej definície autoritatizmus a teda ju bude chápať ako stelesnenú v osobe vodcu alebo malej skupiny vodcov, ktorí disponujú politickou mocou s nejasne formálne vymedzenými, ale ľahko predvídateľnými hranicami (Linz, 1964:255 in Cabada et al., 2007:336). Vláda je teda politická elita, ktorá v rámci štátu ovláda ozbrojené zložky a teda je držiteľom monopolu na legitímne násilie. Režim je následne chápaný ako spôsob výkonu moci. To v princípe znamená spôsob usporiadania vzťahov medzi vládou a spoločnosťou a v rámci spoločnosti. Toto usporiadanie môže byť chápané napríklad v zmysle vzťahu zákonodarnej a výkonnej moci. Práve to, ako je táto moc vykonávaná, bude podstatné pri skúmaní veľkosti zmien režimu. Tieto dve definície sú potrebné pre oddelenie konceptu vládnucej triedy a režimu. V hypotetickej rovine by mohlo prísť k zmene politickej elity, ale nie k zmene režimu. Avšak práve pre to, že režim je výsledkom vôle vlády, je s ňou v princípe synonymný. V praxi to znamená, že v momente, keď vláda stratí monopol na násilie v krajine, dochádza k zmene režimu, nakoľko aj keby nastúpila nová vláda a vytvorila rovnaký režim, nejedná sa o rovnaký režim, nakoľko ten predošlý bol ukončený stratou monopolu na násilie.

Posledným kľúčovým pojmom v tomto bode je spoločnosť. Spoločnosť je vnímaná ako časť štátu, na ktorom je legitímne násilie vykonávané, resp. pre ktorú platia normy stanovené režimom. Jej vzťah k vláde je následne definovaný režimom. Jednoducho povedané jedná sa o ľud danej krajiny, ktorému vládne vláda pomocou ozbrojených zložiek na základe noriem určených režimom.

2.1.2 Ciele

Základnou východnou časťou skúmania pomocou použitej paradigmy je definovanie *ends* – čiže cieľov, ktoré by mala skúmaná inštitúcia naplniť (NATO, 2014: 5-3). Hlavným cieľom armád je uspokojenie obranných potrieb a záujmov daného štátu (NATO, 2014:5-3). Tento cieľ je v demokratických štátoch napĺňaný pomocou národnej a medzinárodnej kredibility. Národná kredibilita je pre jednotlivé armády dôležitá

hlavne preto, lebo armáda v demokratických štátoch je zodpovedná spoločnosti, a je to práve spoločnosť, ktorá o armáde ako celku rozhoduje (NATO, 2014:5-5). Medzinárodná kredibilita je potom potrebná na získavanie spojencov potrebných pre obranu daného štátu (NATO, 2014: 5-4). Armády kredibilitu získavajú naplňovaním niekoľkých predpokladov – a to napríklad silnými zväzkami so spoločnosťou alebo zdieľaním záťaže v alianciách.

Problematickým sa pri aplikácii tohto prístupu na armády štátov Arabského sveta javí fakt, že väčšina z nich je pomerne nedemokratická, resp. nedosahuje kvality demokracie akej dosahujú štáty NATO. Z tohto dôvodu je nevyhnutné upraviť ciele, ktoré má armáda v takomto štáte dosahovať. Z logickej úvahy vyplýva, že uspokojenie obranných potrieb a záujmov štátu nebude naplňované pomocou kredibility v očiach verejnosti, domácej alebo medzinárodnej, ale pomocou kredibility v očiach vlády. Táto úvaha je založená na tom, že existencia armády a jej členov v daných krajinách je podriadená rozhodovaniu nevolených politických elít. Z toho teda vyplýva, že armáda v nedemokratických štátoch sa bude snažiť byť pre vládu kredibilnou tým, že bude naplňovať jej požiadavky. Ako logicky najväčšia požiadavka vlády bude pochopiteľne jej vlastné prežitie a teda udržanie režimu, resp. udržanie *statu quo*. Práve tento cieľ, teda nadobudnutie kredibility pomocou udržania *statu quo*, bude práca chápať ako hlavný cieľ skúmaných armád.

2.1.3 Spôsoby

Termín *ways* – spôsoby – označuje hlavné mechanizmy, pomocou ktorých by mali byť dosiahnuté zadané ciele (NATO, 2014:5-1). Aj napriek tomu, že je možné identifikovať viacero spôsobov dosiahnutia daných cieľov, a to hlavne v západných štátoch, základným spôsobom dosiahnutia kredibility a teda ochrany územia je rozvoj takých častí ozbrojených zložiek, ktoré sú schopné naplniť bezpečnostné požiadavky daného štátu. To znamená, že v prípade ČR bude logický rozvoj pozemných a vzdušných síl a nie námorníctva.

Rovnaký postup môže byť aplikovaný aj na nedemokratické režimy, ktorých hlavným cieľom je udržanie *statu quo*. Je samozrejmé, že pre udržanie doterajšieho stavu musia ozbrojené sily tieto režimy brániť proti zmenám z vnútra ale aj z vonku. Na to, aby bol tento stav zmenený, resp. aby to došlo k zmene režimu, musí aktér, ktorý chce túto zmenu dosiahnuť, v prvom rade kontrolovať samotné územie, nad ktorým si režim nárokuje suverenitu. Z tohto hľadiska je teda pre režim nevyhnutné mať kvalitnú

armádu (resp. pozemnú časť ozbrojených síl), ktorá dokáže potlačiť hrozby z domova, vo forme ľudových povstaní, alebo z vonku, vo forme intervencie. Práca bude teda chápať ako hlavný spôsob naplnenia cieľov ozbrojených síl v skúmaných štátoch armádu, resp. pozemné ozbrojené sily.

2.1.4 Nástroje

Means, čiže nástroje, sú zdroje, ktoré sú využívané na naplnenie cieľov (NATO, 2014:5-2). Inak povedané, jedná sa o vlastnosti, ktoré musí mať spôsob na to, aby dokázal naplniť definovaný cieľ. Jedná sa teda napríklad o to, aký spôsob organizácie pozemného vojska bude zvolený, o kvalitu výzbroje a výstroje alebo o výšku financovania. Je možné identifikovať niekoľko kategórií nástrojov – výstroj, informácie a rozvedka, personál, veda a technológia, rozpočet (NATO, 2014: 5-13 – 5-18).

Z rovnakých kategórií bude vychádzať aj skúmanie schopnosti naplňovať ciele, resp. efektivity, v armádach arabských štátov. Tu je však potrebné podotknúť, že informácie z niektorých týchto kategórií nie sú pri skúmaných štátoch dostupné¹, a preto bude toto skúmanie o čosi odlišné oproti skúmaniu efektivity pri západných štátoch. V nasledujúcej časti budú uvedené jednotlivé skúmané ukazovatele a objasnený ich výber, resp. prečo nie je možné v danej kategórii vybrať žiadny ukazovateľ.

2.1.4.1 Výstroj

Výstroj je nevyhnutná pre schopnosť naplnenia akýchkoľvek cieľov. Efektívita logicky nemôže byť dosiahnutá bez operácie-schopnej výstroje (NATO, 2014:5-13). Existuje samozrejme niekoľko možností, ako skúmať kvalitu výstroje. V prvom rade je možné pozrieť sa na jednotlivé druhy vozidiel, ktoré armáda používa. Ďalej je možné zamerať sa na zbrane používané vo všeobecnej výzbroji. Taktiež je v tomto ohľade možné skúmať do akej miery je rozpočet využívaný na nové akvizície. Práve pri týchto všetkých možnostiach je zjavná problematickosť získavania dát o štruktúre rozpočtu jednotlivých krajín. Z tohto dôvodu sa javí ako nemožné skúmať, koľko peňazí bolo

---

1 Autor sa pokúsil kontaktovať jednotlivé ministerstvá obrany daných štátov, avšak tieto vo väčšine prípadov vôbec neodpovedali. Následne sa pokúsil dáta získať z verejne dostupných zdrojov, ktoré poskytujú jednotlivé skúmané štáty, avšak dostatočné dáta získal len pre Libanon.

využitých na akvizície. Jedinou schodnou cestou je teda skúmanie konkrétnej výzbroje, ktorú mali armády k dispozícii v roku 2011.

Práca sa v tomto ohľade zameria na hlavné bojové tanky (MBT), konkrétne na prevládajúcu generáciu. Je tomu tak z niekoľkých dôvodov. Prvým je fakt, že aj napriek tomu, že v asymetrických vojnách mali MBT problematické využitie – hlavne z dôvodu ich jednoduchého zničenia improvizovanými výbušninami – je kombinácia mobility a stupňa ochrany existujúca hlavne v nových generáciách tankov nenahraditeľná aj v mestskom priestore (Military Technology, 2014:107). Druhým je práve ich využitie mimo mestského priestoru, kde budú, práve kvôli vyššie spomenutým vlastnostiam, dominovať proti slabo vyzbrojenej opozícii, ktorá nemá možnosť krytia ako v mestskom priestore.

Ako už bolo povedané, hlavnou oblasťou skúmania v tomto ohľade bude generácia MBT. Je tomu tak z toho dôvodu, že sú to práve tanky modernej štvrtej a piatej generácie, ktoré sú najlepšie prispôsobené na boj v mestskom prostredí (Military Technology, 2014:104-107) a práve preto budú najefektívnejšie pri potláčaní povstání. Tieto generácie sú založené na pôvodnom sovietskom delení a to konkrétne:

- „1. generácia – navrhnutá v rokoch 1920 – 1945
- 2. generácia – navrhnutá v rokoch 1946 – 1960
- 3. generácia – navrhnutá v rokoch 1961 – 1980
- 4. generácia – navrhnutá v rokoch 1981 – súčasnosť (pozn. približne do roku 2000)
- 5. generácia – modely navrhnuté po roku 2000 (pozn. napríklad T-14 Armata)“ (Sewell, 1998:46)

Práca bude chápať ako efektívne také vybavenie, ktoré obsahuje tanky 4. a 5. generácie. Je tak z toho dôvodu, že už aj upravené tanky 4. generácie sú schopné efektívne bojovať v mestskom prostredí – ako je možné ukázať na príklade tankov M1 vybavených úpravou TUSK (Komarow, 2005) alebo na nemeckom tanku Leopard 2 vo verzii A6 (Military Technology, 2014:105).

2.1.4.2 Informácie a rozvedka

Je samozrejmé, že na to, aby dokázala armáda efektívne reagovať na pnutie v spoločnosti, musí byť dostatočne informovaná. Problematickým v tomto prípade je fakt, že samotná rozvedka je vo svojej podstate tajná a je pomerne ťažké jej efektívnosť pri naplňovaní cieľov analyzovať, nakoľko informácie o jej fungovaní sú sporadické. Zároveň

je potrebné podotknúť, že niektoré tajné služby, resp. rozviedky, stoja mimo tradičnej vojenskej hierarchie, ako napríklad v prípade Saudskej Arábie alebo Líbye, a preto je otázne, či je ich zahrnutie do výskumu armádnej efektivity potrebné. Z týchto dôvodov teda nebude táto oblasť nástrojov vôbec skúmaná.

2.1.4.3 Personál

Pri skúmaní kritérií pre efektivitu armádneho personálu je možné pozerat' sa na dva rozličné ukazovatele. V prvom rade sa jedná o veľkosť armády, ktorá musí byť v istom vzťah k populácii štátu, ktorú má kontrolovať. V druhom rade o jej kvalitu.

Pri meraní veľkosti armádneho personálu je na mieste otázka, či automaticky veľký počet vojakov znamená efektívnu armádu. Biddle a Long (2004:538) tvrdia, že samotný počet vojenského personálu nie je na meranie efektivity úplne vhodný, nakoľko vysvetľuje výhru jednej či druhej strany len veľmi nedostatočne. Logicky z toho vyplýva, že ako veľká tak aj malá armáda má svoje problémy a nie je čisto na základe veľkosti predpokladať jej efektivitu. Je teda možné povedať, že ak je armáda príliš veľká, bude ťažšie kontrolovateľná v bojových situáciách a naopak, že ak je armáda príliš malá, sama o sebe nemôže efektívne čeliť náporu väčšieho nepriateľa. Z tohto postoja vyplývajú dva problémy. Prvým je to, že v medzinárodných vojnách je veľká alebo malá armáda vždy relatívna k armáde nepriateľa, zatiaľ čo pri vnútropolitickom konflikte sa už jedná o jej veľkosť voči vzbúrencom. Druhým problémom je otázka, čo v kontexte vnútroštátneho konfliktu znamená príliš malá, resp. príliš veľká armáda. Oba problémy je možné riešiť pomocou pomeru vojenského personálu k počtu obyvateľov. Aký je však vhodný pomer, pri ktorom je daná armáda efektívna? Ako základný tradične uvádzaný pomer vojakov k populácii pri counter-insurgency sa uvádza pomer 20:1000 (Moore, 2013:857). Podľa Moora, je tento pomer do značnej miery pohyblivý a je dokonca možné ho znížiť na úroveň 0.15:1000 (Moore, 2013:872). Avšak pri oboch týchto číslach je potrebné brať do úvahy fakt, že hovoria o pomere síl pri intervenciách zahraničných mocností do povstaní v iných štátoch. V citovanej práci sa Moore zameriava na niekoľko príkladov intervencii, konkrétne prípad Veľkej Británie v Severnom Írsku, Alžírskoe povstanie proti Francúzom a komunistické povstania v Thajsku a Malayi. V prípade Severného Írska chápe Moore Veľkú Britániu ako intervenujúcu zahraničnú mocnosť a taktiež berie do úvahy len populáciu Severného Írska. Z tohto pohľadu je možné tvrdiť, že sa v prípade Veľkej Británie jednalo o pomer síl 20:1000, avšak je potrebné si uvedomiť, že Severné Írsko

bolo integrálnou súčasťou Spojeného kráľovstva, a preto je z pohľadu určenia efektívneho pomeru sa lepšie pozrieť na to, aký pomer vojakov na osobu mala Británia ako celok. Počas 30 rokov trvajúceho konfliktu sa pomer vojakov k celkovej populácii v Británii takmer permanentne znižoval (zo 7.2 vojaka na 1000 osôb v roku 1968 na 3.58 vojaka na 1000 osôb v roku 1998). Priemerný pomer za všetky tieto roky je 5.75 vojaka na 1000 osôb (Army cuts: how have UK armed forces personnel numbers changed over time?, 2011). O výsledkoch konfliktu je nepochybne možné polemizovať, avšak pre potreby tejto práce je možné ho označiť za úspešný pre Veľkú Britániu. Opačný výsledok je možné demonštrovať na príklade Alžírkej vojny za nezávislosť. V tomto konflikte bol počas celej doby jeho trvania pomer síl väčší ako 40:1000 a Francúzi aj napriek nemu nedokázali povstanie potlačiť (Moore, 2013:867). V prípade Thajska vychádza aj po započítaní zahraničných vojenských síl (teda vojakov USA) pomer 4.8:1000 (CIA, 1991) (United Nations, 2015), s týmto pomerom a za asistencie USA bola thajská vláda schopná povstanie ukončiť. Posledným príkladom je príklad povstania v Malayi. V tomto konflikte, ktorý sa skončil víťazstvom síl commonwealthu, sa jednalo o intervenciu britských jednotiek v jednej zo svojich kolónii. Konflikt trval 12 rokov, počas ktorých bol priemerný pomer vojakov na 1000 obyvateľov 9.8 (Moore, 2013:863).

Z uvedených historických dát sa teda zdá, že vhodný pomer vojakov na udržanie *statu quo* sa pohybuje medzi približne piatimi až desiatimi vojakmi na 1000 osôb. Faktom však je, že vo väčšine skúmaných konfliktov je zrejmé, že intervenujúce armády nemali úplnú znalosť o krajine, v ktorej operovali. Z tohto dôvodu, teda pre isté „priateľskejšie“ prostredie, bude práca považovať efektívny pomer vojakov v rozmedzí od približne 3.5 do približne 11.5 vojakov na tisíc osôb.

Čo sa týka kvality armádneho personálu existuje samozrejme niekoľko spôsobov, ako ju je možné skúmať. Ako základné prvky kvality je možné chápať dostatočný výcvik, dobrú organizáciu a profesionalizáciu armády (NATO, 2014:5-16). Problematickým v tomto ohľade je, že skúmanie kvality výcviku alebo organizácie v daných štátoch je pomerne komplikované a nie je ho možné zakomponovať kvôli rozsahu práce. Z tohto dôvodu využije práca na určenie kvality armádneho personálu tri zastupujúce premenné. Pri prvej z nich bude práca vychádzať z profesionalizácie armády a to v zmysle toho, či je armáda profesionálna alebo založená na povinnej vojenskej službe. Tento výber má niekoľko dôvodov. V prvom rade je profesionálna armáda zložená najmä z ľudí, ktorí dobrovoľne prijímajú vojenský štýl života a teda

ochotnejšie poslúchajú rozkazy (Barany, 2013:67). V druhom rade má profesionálna armáda oveľa väčší dôraz na *esprit de corps* a na kvalitu života vojakov (ktorí do nej vstupujú dobrovoľne) – oba tieto faktory sú ukazovateľmi kvality armády (NATO, 2014:5-16). V neposlednom rade je armáda založená na povinnej vojenskej službe viac či menej reprezentatívna, čo sa môže v prípade revolúcie odzrkadliť na tom, že bude zdieľať sentiment v spoločnosti a teda bude mať tendenciu nevykonávať svoje úlohy dostatočne (Barany, 2013:67). Pri ďalších dvoch z nich bude práca predpokladať, že pri existencii hrozby vojenského *coup d'état* sa režim snaží túto hrozbu potlačiť zámernou deorganizáciou a deprofesionalizáciou armády. Je tomu tak preto, lebo rovnaké armádne schopnosti, ktoré vedú k bojovej efektívnosti taktiež prispievajú k schopnosti armády vykonať štátny prevrat. Inými slovami, dôstojníci, ktorí sú schopní vyhrávať bitky, sú schopní pripraviť sprisahanie (Talmadge, 2016:118). Výsledkom takéhoto strachu z možného prevratu bude zámerne neschopná armáda. Ďalšie dve zastupujúce premenné teda budú skúmať strach režimu práve z možnosti armádneho puču. Prvou z nich bude sila politických inštitúcií, druhou historická skúsenosť s armádou vykonaným *coup d'état*. (Talmadge, 2016:112). Problematickým v tomto ohľade je otázka sily politických inštitúcií. Huntington (1961 in Talmadge, 2016:122) definuje dostatočne inštitucionalizované štáty ako štáty s efektívnou byrokraciou, dobre organizovanými politickými stranami, veľkou mierou zapojenia verejnosti do verejných záležitostí, rozsiahlou aktivitou vlády v ekonomike a fungujúcimi spôsobmi riešenia politického konfliktu. Je zřejmé, že meranie efektivity byrokracie a miery zapojenie štátu do ekonomiky je pomerne náročné a pre potreby tejto práce prehnané. Naopak ako najvýhodnejší ukazovateľ inštitucionalizácie sa javia politické strany. Dobre fungujúce a inštitucionalizované politické strany pomáhajú pri zapojení verejnosti do politiky a taktiež v prípade ich účasti v parlamente aj ako nástroj riešenia politického konfliktu. Z toho dôvodu bude práca chápať ako inštitucionalizovaný režim taký režim, ktorý bude mať fungujúce politické strany. V tomto ohľade je podstatné povedať, že za fungujúce strany nebudú chápané také strany, ktoré boli vytvorené na podporu personalistického režimu (Talmadge, 2016:123). Následne bude práca chápať štát s historickou skúsenosťou ako taký, v ktorom bol za posledných 50 rokov vykonaný úspešný alebo neúspešný štátny prevrat, alebo bol pokus o takýto prevrat odhalený.

Pri otázke personálu bude teda práca skúmať štyri ukazovatele efektivity. Prvým, je pomer vojakov k populácii, ktorý by mal byť v rozmedzí 3.5 – 11.5 na 1000 obyvateľov. Druhým je profesionalita armáda, resp. to či je armáda profesionálna alebo

založená na povinnej vojenskej službe. Tretím je existencia fungujúcich politických strán, ktoré neboli vytvorené len ako kulisy pre personalistický režim. Štvrtým bude historická skúsenosť s vojenskými prevratmi.

2.1.4.4 Veda a technológia

V dlhodobom horizonte prispievajú investície do vedy a technológie k udržaniu technologickej vyspelosti armády a získaniu technologického know-how (NATO, 2014:5-17). Preto je možné chápať investície na vedu a výskum ako investície do zdokonalenia vojenských technológií, ktoré následne vedú k vyššej efektívnosti armády pri naplňaní cieľov.

Najvýhodnejším spôsobom skúmania investícií do výskumu by bolo skúmanie štruktúr rozpočtov jednotlivých štátov. Ako však už bolo povedané v poznámke 1², tieto informácie sú nedostupné aj napriek pokusom o ich získanie. Alternatívou k tomuto prístupu by bolo vychádzať z celkových investícií do výskumu a vývoja (R&D) podľa dát uverejnených Organizáciou spojených národov. Avšak ani v tomto prípade nie sú k dispozícii dostatočné dáta. Z tohto dôvodu bude nutné pristúpiť k využitiu proxy premennej, a to konkrétne počtu vedeckých publikácií na milión osôb. Táto premenná je výhodná preto, lebo ukazuje priamy výstup vedeckého bádania v danej krajine a je teda možné predpokladať, že armáda ako prioritná zložka štátu z takéhoto výstupu bude čerpať. Pre veľkú náročnosť porovnania počtu publikácií naprieč štátmi z iných regiónov, bude práca chápať ako neefektívny štát s takým počtom uverejnených vedeckých prác, ktorý spadá do prvého kvartilu skúmaných štátov a teda bude mať menej ako 31.65 vedeckých publikácií na milión osôb.

2.1.4.5 Vojenský rozpočet

Vojenský rozpočet je jednou z najpodstatnejších oblastí v otázkach efektivity armády, nakoľko podporuje a je napojený na všetky ostatné oblasti (NATO, 2014:5-17). Opäť sa tu však objavuje rovnaký problém ako pri rozpočte na vedu a to, že skúmanie armádneho rozpočtu by bolo najvhodnejšie na jeho štruktúre – t.j. bolo by možné zistiť, koľko peňazí ide na obstarávanie, koľko na vojakov a podobne. V takomto prípade by bolo možné do výskumu zakomponovať aj faktor efektívneho využitia zdrojov ako ho

---

² Jediné dostupné zdroje dát na štruktúru rozpočtov spojenú s R&D boli získané z databáze OSN, avšak aj tieto dáta sú len čiastočné a nepokrývajú všetky skúmané krajiny. Navyše sa jedná o dáta založené na odhade, ktoré sú dokonca často pre dva rozličné roky – dáta pre Saudskú Arábiu sú odhadované na rok 2010, zatiaľ čo pre Sýriu na rok 2006 a podobne.

popísal napríklad Hudson (2008), ktorý skúmal jednotlivé kapitoly armádnych rozpočtov a mieru korupcie. Avšak z už spomínaných dôvodov nebude toto skúmanie možné. Práve preto bude práca brať do úvahy celkový vojenský rozpočet v skúmaných štátoch.

Opäť sa však objavuje otázka, aká veľkosť rozpočtu je dostatočná, aby ho bolo možné považovať za efektívny. V princípe bude práca k tomuto problému pristupovať rovnako ako v predošlej podkapitole a teda bude vychádzať z mediánu svetových vojenských rozpočtov na počet obyvateľov. Hodnota tohto mediánu sa v roku 2010 pohybovala okolo hranice 100\$ (IISS, 2011) (SIPRI, 2015) na obyvateľa. Práca bude teda chápať rozpočty s rovnou alebo vyššou hodnotou ako 100\$ per capita ako efektívne a naopak.

2.1.5 Vôľa

Ako bolo už naznačené v stati o kvalite vojenského personálu, armády sú regrutované zo spoločnosti. V prípade demokratických štátov je potom táto spoločnosť zodpovedná za kontrolu danej armády a teda existuje istý logický cyklus, v ktorom členovia spoločnosti vstupujú do armády a sú následne spoločnosťou kontrolovaní (konkrétne v snahe o naplnenie kredibility v očiach spoločnosti). Tento cyklus však v nedemokratických režimoch nefunguje – členovia spoločnosti sú regrutovaní do armády, ktorá je následne zodpovedná režimu. Práve z tohto dôvodu vstupuje do naplňovania cieľov ďalší faktor a to *will* – vôľa – armády naplňovať požiadavky režimu. Táto vôľa je teda totožná s lojalitou armády. Inými slovami, ak je armáda lojálna, tak chce poslúchať rozkazy zo strany vlády a naopak ak je nelojálna. V demokratických štátoch tento problém neexistuje, nakoľko armáda je zodpovedná tej istej časti spoločnosti, z ktorej vychádza.

Práve vôľa poslúchať rozkazy režimu bude poslednou skúmanou oblasťou pri armáde. Toto skúmanie bude zahŕňať tri oblasti – vplyvy z armády, vplyvy z režimu a vplyvy zo spoločnosti (Barany, 2013:63).

2.1.5.1 Vplyvy z armády

Ako už bolo povedané, armády často tvoria prierez spoločnosťou. Je tomu tak v prípade armád s povinnou vojenskou službou, ale čiastočne aj armád profesionálnych. Následne v multietnických a multináboženských štátoch existujú tieto delenia aj v rámci ich armád. Práve toto delenie môže v armáde spôsobiť zavrnutie vojenského

profesionalizmu a viesť k jej vnútornému rozštiepeniu v prípade, že sa revolúcia dotýka aj nábožensko-etnických problémov (Barany, 2013:64-65).

Práve z tohto predpokladu bude práca vychádzať pri skúmaní vplyvov z armády. Na to, aby bola armáda ochotná poslúchať rozkazy, musí byť vnútorne jednotná a nemôže v nej existovať podstatné etnicko-náboženské rozdelenie, nakoľko to v prípade revolúcie povedie k jej rozštiepeniu a teda neschopnosti plniť akékoľvek rozkazy. Na to, aby mohlo dôjsť v armáde k etnicko-náboženským deleniám, sú tieto delenia nevyhnutné najprv v spoločnosti. Práve preto bude práca najprv skúmať to, či existujú v rámci daných štátov početné minority. Ak áno, overí práca ešte to, či existujú nejaké formálne alebo neformálne obmedzenia pre regrutovanie vojakov z týchto minorít. Ak áno, bude chápať tento vplyv ako pozitívny pre vôľu armády poslúchať rozkazy, ak nie, tak ako negatívny.

2.1.5.2 Vplyvy z režimu

To, ako sa správa režim k armáde, môže nepochybne ovplyvniť vôľu armády poslúchať jeho rozkazy (Barany, 2013:68). V tomto ohľade je problematickým hlavne to, ako vyhodnotiť, či sa režim správa k armáde dobre alebo nie. Barany (2013:68-69) navrhuje niekoľko faktorov, ktoré je možné brať do úvahy pri skúmaní týchto vplyvov. Mimo dobrého finančného ohodnotenia vojakov a nezasahovania do vojenských záležitostí zdôrazňuje vzťah armádneho velenia k režimu. Barany navrhuje tento vzťah skúmať na tom, do akej miery sa snaží režim obmedziť politické a spoločenské postavenie armády. Tento prístup potvrdzuje vo svojej práci aj H. Albrecht (2015:50), ktorý hovorí, že v prípade snahy režimu o obmedzenie vplyvu armády na politiku sa v prípade nepokojov dostaví práve opačný efekt.

Najvýhodnejším spôsobom skúmania toho, či sa režim snaží obmedziť vplyv armády na politiku v štáte sa zdá byť otázka existencie mimo-armádnych agentúr, ktoré následne pôsobia ako „strážne psy“ režimu a tvoria protiváhu armády (Barany, 2013:66). Práca bude teda chápať ako negatívny vplyv z režimu existenciu takejto agentúry, ktorá má za cieľ potlačiť nežiadúce správanie armády zámernou infiltráciou a postihovaním potencionálneho politicky nežiadúceho správania.

2.1.5.3 Vplyvy zo spoločnosti

Spoločnosť ako taká začína revolúciu, väčšinou vo forme verejných demonštrácií. To, ako bude armáda reagovať, je ovplyvnené práve detailmi týchto

demonštrácií (Barany, 2013:70). Jedným z najpodstatnejších vplyvov v tejto kategórii je ich veľkosť a zloženie. Pri malých demonštráciách často armáda zasahuje len v prípade, že chce režim rezolútne potlačiť akýkoľvek náznak vzbury. Naopak čím väčšia je demonštrácia, tým je väčšia pravdepodobnosť, že bude zasahovať armáda (Barany, 2013:70).

Z tohto hľadiska sú teda podstatné dva ukazovatele. Prvým je veľkosť demonštrácií. Práca bude teda skúmať masovosť protestov, konkrétne koľko percent populácie sa na demonštráciách zúčastnilo. Druhým je rozšírenie a zloženie demonštrácií. V tomto ohľade bude práca skúmať, či sa demonštrácie neodohrávali len v istom obmedzenom priestore, napríklad v okrajovej časti štátu, alebo či sa ich nezúčastnila len jedna partikulárna etnicko-náboženská minorita v danom štáte (Barany, 2013:70). V prípade veľkého percenta (aspoň 5%) demonštrujúceho obyvateľstva, ktoré nie je situované len na malej oblasti, bude tento vplyv chápaný ako negatívny.

V tejto časti práce boli zadefinované kľúčové pojmy ako ozbrojené zložky, spoločnosť a režim. Následne boli definované ciele ozbrojených zložiek (naplnenie kredibility v očiach režimu pomocou udržania *statu quo*). Ako hlavný spôsob naplnenia týchto cieľov bolo určené pozemné vojsko, resp. armáda. Ďalej bolo určené, že na to aby armáda bola schopná naplniť cieľ, musí mať kvalitné nástroje – vybavenie (modernú generáciu MBT), personál (profesionálny/v správnom pomere/s dobrou organizáciou skúmanou zástupnými ukazovateľmi), zameranie na vývoj (počet vedeckých publikácií na milión obyvateľov) a dostatočný armádny rozpočet (výška rozpočtu per capita v porovnaní so svetovým mediánom). V poslednej kapitole bol vysvetlený rozdiel medzi lojalitou demokratických a nedemokratických armád a boli určené ukazovatele skúmajúce vplyvy z armády (etnicko-religiózne delenia), vplyvy z režimu (existencia mimoarmádnych zložiek na kontrolu armády) a vplyvy zo spoločnosti (veľkosť a rozmiestnenie demonštrácií). Podľa výsledkov na úrovniach *means* a *will* budú armády rozdelené do 3 skupín – efektívna lojálna, efektívna nelojálna, neefektívna.

2.2 Skúmanie veľkosti zmien režimu

Na to, aby bolo možné merať zmenu režimu, je v prvom rade potrebné chápať niektoré základné charakteristiky, ktoré sa mohli počas revolúcie zmeniť. V tejto oblasti, vychádza práca z článku L.J. Diamonda (2002) *Thinking About Hybrid Regimes*, ktorá sa, ako jej názov naznačuje, zaoberá hybridnými režimami na pomedzí

demokratických a autoritatívnych systémov. Tieto systémy delí na 6 druhov. Prvým z nich je tradičná liberálna demokracia, ďalšími sú elektorálna demokracia, nejasný režim, súťaživý autoritatívny režim, hegemonicko-elektorálny autoritatívny režim a uzatvorený autoritatívny režim (Diamond, 2002:31). Ako je možné vidieť už na názvoch týchto kategórií, dvoma hlavnými skúmanými oblasťami pri tomto delení sú voľby a kompetitívnosť režimu.

Hlavným rozdielom medzi elektorálnou demokraciou a elektorálnym autoritatívnym režimom je možnosť slobodných a rovných volieb (Diamond, 2002:28). Diamond ďalej definuje slobodné voľby ako také, pri ktorých nie sú vysoké bariéry pre vstup do politickej arény (napríklad žiadne vysoké vstupné poplatky pre strany), pri ktorých môžu všetci kandidáti viesť slobodné kampane a kde nie sú voliči nútení do voľby. (Diamond, 2002:28) Voľby sú rovné, ak sú riadené nezávislou autoritou. (Diamond, 2002:29) Nakoľko nie je účelom tejto práce skúmať typy hybridných režimov, bude pri hodnotení slobody volieb vychádzať z hodnotení jednotlivých pozorovateľských misií.

Pri hodnotení súťaživosti režimu, odporúča Diamond (2002:29) skúmať tri oblasti. Prvou z nich je percento kresiel v legislatíve získaných vládnuou stranou. Je tomu tak z toho dôvodu, lebo v súťaživých autoritatívnych režimoch má opozícia v parlamentoch viac ako len symbolické počty kresiel. Druhou je percento získané kandidátom vládnucej strany v posledných prezidentských voľbách. V tomto ohľade Diamond (2002:32) hovorí, že ak prezident vyhral viac ako $\frac{3}{4}$ väčšinou, je takmer isté, že sa jedná o hegemonický režim. Poslednou oblasťou je počet rokov vládnuceho prezidenta vo funkcii – ďalším znakom autoritatívnej hegemonie je extrémne dlhé zotrvanie v prezidentskej funkcii (Diamond, 2002:32). Pre potreby práce to bude znamenať viac ako dve volebné obdobia, resp. viac ako 10 rokov.

Práve na základe týchto ukazovateľov budú hodnotené jednotlivé režimy pred Arabskou jarou a po nej a následne bude na základe rozdielnosti alebo podobnosti určené, či boli zmeny v danom štáte veľké alebo malé. Veľké zmeny budú chápané ako také, pri ktorých sa režim posunul v kategórii smerom k demokracii. Naopak, malé zmeny budú také, pri ktorých sa režim nezmenil, resp. sa posunul smerom k plnému autoritarizmu.

K týmto dvom skúmaným oblastiam je ešte potrebné pridať ukazovateľ stability. Nakoľko v niektorých zo skúmaných štátov v období po Arabskej jari došlo k vypuknutiu občianskej vojny, je nutné tento výsledok nejakým spôsobom

zakomponovať do zmien režimu. Stabilita teda bude skúmaná na miere kontroly územia centrálnou vládou. To znamená, že v prípade straty kontroly nad územím dovtedy ovládaným centrálnou vládou bude výsledok Arabskej jari chápaný ako občianska vojna. Tri možné výsledky tohto skúmania teda sú: veľká zmena, malá alebo žiadna zmena, občianska vojna.

3. Metóda

Na základe uvedeného postupu skúmania je prístup použitý v práci možné zaradiť do skupiny empiricko-analytických teoretických prístupov. Je tomu tak preto, lebo sa výskumný postup „obmedzuje na tie objektívne a subjektívne aspekty politickej reality, ktoré sú uchopiteľné neutrálnymi nástrojmi“ (Berg-Schlosser, 2000:87).

V rámci empiricko-analytického prístupu sa jedná o výskum so systematickými, alebo nomothetickými, cieľmi. Práce so systematickými cieľmi sa „neusilujú o čo najkorektnejšie zachytenie a popis jednotlivých javov, ale o to aby sa z množstva jednotlivých javov získali zovšeobecňujúce výpovede o istých zákonitostiach a ich priebehu. Ide teda o výpovede, ktoré majú platnosť pre ďalšie oblasti definované v priestore a čase“ (Berg-Schlosser, 2000:88-89). A práve tvorba teórie, resp. odhalenie pravidielností vo vplyve efektivity armády na režim, je cieľom výskumu v tejto práci. Konkrétne sa jedná o deskriptívnu teóriu, ktorá „predstavuje relatívne jednoduché zovšeobecnenie určitých empirických skutočností“ (Berg-Schlosser, 2000:91). Práca je do skupiny deskriptívnych teórií zaradená preto, lebo sa snaží ukázať na štatistickú súvislosť medzi veľkosťou zmien režimu a stavom danej armády, a teda je jej cieľom podanie istého vysvetlenia jednotlivého problému bez väčšej generalizujúcej výpovede.

Čo sa týka metódy použitej v práci, jedná sa o komparatívnu metódu. Táto metóda je založená na štyroch základných pravidlách a to:

- „Definícia objektu komparácie
- Určenie cieľa komparácie
- Stanovenie kritérií komparácie pre vlastnú analýzu zvolených objektov
- Vymedzenie vzťahu komparácie k časovej osi“ (Hroch, 1985:235 in Dvořáková, 2008:9)

Objekt komparácie bol v úvode definovaný ako veľkosť zmien režimov v štátoch počas Arabskej jari. Cieľom je identifikácia vplyvu armády na tieto zmeny. Kritéria boli následne stanovené pomocou paradigmy *ends-ways-means* a teórie

hybridných režimov v predošlej kapitole. Ostáva teda určiť vzťah komparácie k časovej osi. Nakoľko sa práca zaoberá dvoma časovými bodmi – režim pred Arabskou jarou a režim po Arabskej jari – je použitú metódu možné označiť za diachrónnu komparáciu. Vo výsledku sa teda jedná o diachrónnu komparáciu fenoménu Arabskej jari vo vybraných štátoch.

3.1 Korelácia

Za cieľom ustanovenia istého kauzálneho vzťahu medzi vplyvom armády a veľkosťou zmien bude využitá korelačná analýza. Najprv je potrebné povedať, čo to korelačná analýza je. Korelácia ako taká označuje mieru stupňa lineárnej asociácie dvoch premenných³ (Hendl, 2015:240). Avšak na to, aby bolo možné aj vysoký stupeň asociácie považovať za kauzálny vzťah, je potrebné vykonať niekoľko krokov. V prvom rade je potrebné vylúčiť formálnu koreláciu, ktorá vzniká ak sa percentuálne dáta navzájom dopĺňujú do 100%. V druhom kroku je potrebné vyradiť dáta s nehomogénnymi subpopuláciami. Na záver je potrebné vylúčiť koreláciu spôsobenú spoločnou príčinou. (Hendl, 2015:241).

Vylúčenie prvých dvoch problémov vychádza automaticky z povahy skúmaných dát. Nakoľko sa jedná o kvalitatívne, ordinálne dáta, je možné vylúčiť formálnu koreláciu. Nehomogenitu dát je možné vylúčiť na základe neexistencie subpopulácií v rámci skúmanej populácie arabských štátov. Je to však práve tretí krok, ktorý je nevyhnutne potrebné overiť na to, aby bolo možné výsledky výskumu považovať za kauzálne. Toto overenie prebehne v nasledujúcej kapitole po zistení výsledkov korelácie medzi stavom armády a zmenami režimu. Evidentnou možnou spoločnou príčinou je výška HDP per capita, nakoľko neefektivita armády (slabo platený vojaci, zlá výstroj a pod.) a nestabilita režimu (všeobecná nespokojnosť spoločnosti zo zlej ekonomickej situácie) môže byť spojená práve so slabými ekonomickými výsledkami danej krajiny. Práve táto premenná bude overená v rámci výskumu a preukázania kauzálneho vzťahu. V tomto ohľade je vhodné podotknúť, že je nepochybne možné identifikovať ďalšie potenciálne spoločné príčiny, ale výška HDP ako ekonomický faktor má pravdepodobne

---

³ Výsledkom korelácie je korelačný koeficient a p-hodnota. Korelačný koeficient sa pohybuje na škále od -1 do 1, čím bližšie je výsledok k jednotlivému pólu tým väčšia je priama (pri kladných) alebo nepriama (pri záporných) úmernosť dvoch korelovaných fenoménov. P-hodnota hovorí o dôvere v nulovú hypotézu o neexistujúcej korelácií, čím je táto hodnota nižšia tým je pravdepodobnejšie, že zamietnutie hypotézy o neexistujúcej korelácií v prospech alternatívy (teda, že korelačný vzťah existuje) je správne.

dopad na celú škálu procesov v spoločnosti a práve preto je na overenie kauzality vhodný.

Čo sa týka použitej korelácie, bude použitý Kendallov koeficient poradovej korelácie, ktorý bol navrhnutý špecificky pre použitie na ordinálnych (a metrických) objektoch (Hendl, 2015:259).

4. Výskum

V nasledujúcej časti sa bude práca venovať samotnému skúmaniu definovaných oblastí. Prvá podkapitola bude zameraná na skúmanie atribútov armád. Na základe zdrojových dát bude urobený záver o ich efektívite a lojalite. V druhej podkapitole budú klasifikované jednotlivé režimy a bude určená veľkosť ich zmien. V poslednej časti budú jednotlivým hodnoteniam pridelené hodnoty a následne komentované výsledky korelácie medzi dvoma skúmanými veličinami a taktiež prebehne kontrolná korelácia medzi výškou zmien a výškou HDP v daných krajinách.

4.1 Atribúty armády

4.1.1 Efektivita

Ako už bolo povedané práca sa bude zaoberať ukazovateľmi efektivity a lojality. V prvom rade budú prejdené všetky ukazovatele efektivity v poradí v akom boli definované v teoretickej časti. Následne bude rovnaký postup uplatnený aj pri skúmaní lojality. Všetky zistené výsledky sú dostupné v *Prílohe 1 a 2*.

Čo sa týka výstroje je možné skúmané štáty zaradiť približne do troch kategórií. Medzi štáty s najmodernejšími hlavnými bojovými tankami (MBT) patrí Egypt, Jordánsko, Omán, Kuvajt a Spojené Arabské Emiráty. Egypt a Kuvajt využívajú americké tanky M1-A1/2 (IISS, 2011:306,317), ktoré boli navrhnuté medzi rokmi 1984-1986 (M1A1/2 Abrams Main Battle Tank, United States of America, c2016). Jordánsko a Omán vlastnia tanky britskej výroby CR1 a CR2 (IISS, 2011:315,325), ktoré napriek tomu, že boli pôvodne navrhnuté už koncom 60. rokov boli finalizované až v roku 1983 (Challenger 1 Main Battle Tank, 2012). Spojené Arabské Emiráty ako jediné používajú tank Leclerc (IISS, 2011:333) francúzskej výroby navrhnutý v 80. rokoch (AMX-56 Leclerc, 2015). Tu je vhodné poznamenať, že aj Saudská Arábia disponuje tankami M1-A2, ktoré však tvoria len 1/5 tankovej výzbroje a dopĺňujú tanky M-60A3 (IISS, 2011:328). Druhú a najväčšiu kategóriu štátov tvoria štáty s tankami tretej generácie,

a to konkrétne Alžírsko, Bahrajn, Irak, Maroko, Katar, Tunisko a už spomínaná Saudská Arábia. Najviac využívaným typom tanku je tank americkej výroby M-60A1/2/3 navrhnutý v 60. a 70. rokoch (M60A3 Main Battle Tank, United States of America, c2016), ktorý je zložkou výzbroje Bahrajnu, Maroka, Saudskej Arábie a Tuniska (IISS, 2011:304, 323, 328, 332). Ďalším využívaným tankom je ruský tank T-72, navrhnutý v roku 1971 (T72 Tank, 2000). Tento tank používa Alžírsko a Irak (IISS, 2011:303,312). Posledný využívaný tank tretej generácie je francúzsky tank AMX-30 z roku 1965 (AMX-30, 2014), ktorý je vo výzbroji Kataru (IISS, 2011:327). Štáty, ktoré využívajú tanky druhej generácie sú Libanon, Líbya, Sýria a Jemen (IISS, 2011:328,320,330,335). Všetky tieto štáty využívajú sovietsky tank T-55 z roku 1958 (T-55, 2014).

Po zhodnotení stavu výstroje je možné prejsť k hodnoteniu stavu armádneho personálu. Čo sa týka kvantity, takmer všetky skúmané štáty boli v predpokladaných hraniciach. Dáta o počte vojakov pre jednotlivé štáty pochádzajú z IISS (2011), dáta o populácii jednotlivých štátov sú z databázy OSN (United Nations, 2015). Jediné dva štáty, ktoré prekročovali hornú stanovenú hranicu boli Libanon (13.4 vojaka na 1000 obyvateľov) a Jordánsko (13.6 vojaka na 1000 obyvateľov). V týchto dvoch prípadoch je možné predpokladať, že tento vysoký počet vojakov je spôsobený susedstvom s Izraelom a historicky pomerne napätými vzájomnými vzťahmi. Rovnako sú dva štáty, ktoré neprekročili spodnú stanovenú hranicu pomeru vojakov k populácii a to Tunisko (2.6 vojaka na 1000 obyvateľov) a Jemen (2.47 vojaka na 1000 obyvateľov). Priemerná hodnota pomeru bola 6.78 vojaka na 1000 obyvateľov, hodnota mediánu bola 6.53, čo znamená, že väčšina štátov má počet vojakov na obyvateľov bližšie k spodnej hranici ako k hornej. Taktiež je vhodné spomenúť, že okrem Libanonu a Jordánska žiaden iný štát nepresahuje ani pôvodne stanovenú hranicu 10 vojakov na 1000 obyvateľov, naopak 4 ďalšie krajiny (Alžírsko, Egypt, Kuvajt, Katar a Saudská Arábia) sú pod hranicou 5 vojakov na 1000 obyvateľov.

Po hodnotení kvantitatívnych ukazovateľov efektivity personálu je teraz možné sa posunúť k ukazovateľom kvalitatívnym. Hodnotenie kvalitatívnych ukazovateľov bude postupovať v rovnakom poradí ako bolo definované v teoretickom modeli. Čo sa týka profesionalizácie armády 6 štátov má zavedenú povinnú vojenskú službu, pri ostatných je táto služba dobrovoľná. Medzi 6 štátov s povinnou vojenskou službou patrí Alžírsko, Egypt, Líbya, Sýria, Tunisko a Jemen (IISS, 2011: 303, 306, 320, 330, 332, 335). V tomto ohľade je špecifickým prípadom Maroko, kde je vojenská služba

povinná, avšak takmer všetci regrúti sú dobrovoľníci (IISS, 2011:323). Naopak armády na báze dobrovoľnosti má Bahrajn (Bahrain Military Stats), Irak (Iraq Military Stats), Jordánsko (Jordan Military Stats), Kuvajt (IISS, 2011:317), Libanon (Lebanon Military Stats), Omán (Oman Military Stats), Katar (Qatar Military Stars), Saudská Arábia (Saudi Arabia Military Stats) a Spojené Arabské Emiráty (United Arab Emirates Military Stats).

Podľa databázy *Party laws* (Janda, 2005) je možné o inštitucionalizovaných politických stranách hovoriť v Alžírsku, Egypte, Iraku, Jordánsku, Libanone, Maroku, Sýrii, Tunisku a Jemene. Takéto strany následne neexistovali v Líbyi, Ománe, Katare, Saudskej Arábii a Spojených Arabských Emirátoch. Zvláštnymi prípadmi sú Bahrajn a Kuvajt. Ani v jednom z nich neexistujú tradičné politické strany. V Bahrajne však existujú tzv. politické spoločnosti, ktoré *de facto* fungujú ako politické strany aj mimo volebné obdobie a nevznikajú len *ad-hoc* podľa rozdelenia kresiel v parlamente (Bahrain – Political Parties, 2011). Preto je tieto spoločnosti možné do istej miery chápať ako inštitucionalizované politické strany. Naopak práve v Kuvajte existujú len politické bloky, ktoré sú tvorené počas volieb alebo následne v parlamente (Kuwait Politics, 2013).

Čo sa týka historickej skúsenosti režimov s vojenskými prevratmi, je vhodné poznamenať, že až v polovici skúmaných štátov došlo za posledných 50 rokov k prevratu zo strany armády. Medzi štáty s takouto skúsenosťou teda patrí Alžírsko, Irak, Libanon, Líbya, Maroko, Sýria, Tunisko a Jemen. Istá forma prevratu prebehla aj v Ománe, Katare a Spojených Arabských Emirátoch, avšak všetky tieto prevraty boli vykonané členmi kráľovskej dynastie (v podstate priamymi následníkmi trónu) a teda nevychádzali priamo z dôstojníckeho zboru. Za posledné polstoročie nedošlo k vojenskému *coup d'état* v Bahrajne, Egypte, Jordánsku, Kuvajte a Saudskej Arábii (Center for Systemic Peace, 2014).

Štátmi s najnižším počtom publikácií na milión osôb (UNESCO, 2010) sú Jemen (2.4), Irak (6), Sýria (9.6) a Líbya (15.9). V tomto ohľade je vhodné podotknúť, že priemer publikácií v arabských štátoch sa pohybuje pri hodnote 92.7. Tieto hodnoty je teda možné interpretovať tak, že spomenuté štáty v s hodnotami pod 31.65 (prvý kvartál) majú podstatne neproduktívnu publikačnú sféru. Ďalšie krajiny s podpriemernými hodnotami sú Maroko (36.9), Alžírsko (37.5), Egypt (48.6) a Saudská Arábia (70.8). Naopak vysoko nadpriemerné hodnoty má Kuvajt (222.5)

a Tunisko (196.2). Následne štáty so strednými hodnotami sú Omán (113.1), Bahrajn (126.4), Spojené Arabské Emiráty (147.2), Katar (152.2) a Jordánsko (157.1).

Posledným skúmaným ukazovateľom efektivity je veľkosť vojenského rozpočtu per capita (SIPRI, 2015). Medzi krajiny s najvyšším vojenským rozpočtom v regióne patrí väčšina krajín Arabského polostrova – konkrétne Spojené Arabské Emiráty (2074\$), Omán (1747\$), Saudská Arábia (1660\$), Kuvajt (1449\$) a Bahrajn (673\$). Medzi štáty so strednými hodnotami veľkosti vojenského rozpočtu následne patrí Libanon (365\$), Jordánsko (226\$), Alžírsko (153\$), Líbya (134\$), Irak (116\$), Sýria (109\$) a Maroko (100\$). Na záver štáty s najnižšími hodnotami vojenským rozpočtov sú Jemen (64\$), Egypt (56\$) a Tunisko (54\$). Z týchto údajov vyplýva, že krajiny, ktoré spadajú pod stanovenú hranicu sú krajiny poslednej kategórie.

Na základe uvedených dát je teraz možné určiť armády jednotlivých štátov ako efektívne alebo neefektívne. Podľa použitého postupu sa medzi efektívne armády radia armády Alžírska, Bahrajnu, Egypta, Iraku, Jordánska, Katar, Kuvajtu, Libanonu, Maroka, Ománu, Saudskej Arábie a Spojených Arabských Emirátov. Neefektívne armády boli zistené v Líbyi, Sýrii, Tunisku a Jemene.

4.1.2 Lojalita

Po hodnotení efektivity je teraz možné prejsť k hodnoteniu lojality armády. V prvom rade je potrebné pozrieť sa na etnicko-náboženské zloženie skúmaných krajín a identifikovať ich ako krajiny homogénne alebo heterogénne. Všetky citované dáta o etnickom a náboženskom zložení pochádzajú z World Factbook (CIA, 2010) ak nie je uvedené inak.

Medzi nepochybne etnicky aj nábožensky homogénne štáty patrí Alžírsko, Egypt, Jordánsko, Líbya, Maroko a Tunisko. Vo všetkých týchto krajinách tvorí viac ako 90% populácie arabské etnikum sunnitského vyznania.

Ďalšie štáty, ktoré je možné chápať ako homogénne aj napriek tomu, že sa v nich vyskytujú početnejšie menšiny sú Omán, Saudská Arábia a Sýria. V Ománe tvorí populáciu približne 79% arabského etnika a 75% moslimov ibádskeho vyznania. V krajine však existuje pomerne veľká menšina Baluchov (približne 432 000 (Oman – Languages) a ostatných etník a je taktiež možné nájsť pomerne jasné kmeňové a regionálne rozdiely. Avšak aj napriek týmto rozdielom je Omán možné pokladať za pomerne homogénny resp. inkluzívny štát, nakoľko neexistuje žiadne privilegované postavenie jednej skupiny (Goldsmith, 2015). Saudská Arábia má v podstate rovnaké

etnické zloženie ako Omán (79% arabov) avšak hlavnou náboženskou skupinou sú Sunniti. V otázkach náboženstva je vhodné povedať, že dochádza k podstatnej diskriminácii šiítskej menšiny (približne 10% populácie). Šiítom sú upierané pozície vo verejnej správe a taktiež v armáde (Clarkson, 2014). V istom zmysle je možné aj Sýriu označiť za v podstate homogénnu krajinu (74% Sunnitov, 13% Šiítov, 90% Arabov). Problematickým je v tomto ohľade vládnuca aláwitská menšina. Toto menšinové vládnutie sa následne odrážalo aj do vysokých armádnych postov, pre získanie ktorých bolo nevyhnutné napojenie na vládnucu vrstvu (Khaddour, 2016). Výsledkom bol teda pomerne jednoliaty dôstojnícky zbor postavený na sponzorských sieťach.

Heterogénne štáty sú následne Bahrajn, Irak, Kuvajt, Libanon, Katar, Spojené Arabské Emiráty a Jemen. V Bahrajne žije pomerne veľká menšina ľudí s pôvodom z Juhovýchodnej Ázie (takmer 45%) (Kingdom of Bahrain, 2010). Avšak občianstvo majú takmer výlučne len ľudia arabskej etnicity (99%). Problematickým je fakt, že v Bahrajne vládne sunnitská dynastia avšak väčšia časť občanov je šiítskeho vyznania (70% moslimov, z ktorých je 70% šiítov). Toto delenie sa však neodráža do armády, do ktorej monarchia verbuje sunnitských moslimov nielen z Bahrajnu ale aj z regiónu (Black, 2011) za cieľom zachovania prevahy v prospech sunnitov. Podobným prípadom etnicky a nábožensky heterogénneho štátu je Irak, kde žije 32% Sunnitov, 60% šiítov a vedľa arabskej etnickej majority aj približne 15-20% Kurdov. Pred vojnou v Iraku v roku 2003 boli do armády a hlavne do vyšších dôstojníckych pozícií regrutovaní hlavne sunniti. So zmenou režimu po vojne sa nová vláda snažila armádu zmeniť do tej miery, aby to reprezentovalo náboženské zloženie štátu. Avšak táto snaha bola problematická, nakoľko jediný zdroj vyšších armádnych dôstojníkov boli sunniti, ktorí slúžili už v predošlom režime. Napriek tomu sa postupom času tento nepomer začal meniť na dôstojníckych priečkach a takmer úplne vymizol na nižších úrovniach (Gaub, 2011:2-5). Populáciu Kuvajtu tvorí približne 70% Arabov. Podstatné delenie je však podobne ako v ostatných spomínaných štátoch náboženské, konkrétne 64% sunnitov a 36% šiítov. Napriek tomuto deleniu však v krajine existuje pomerne silné inkluzívne cítenie ku kuvajtskej a moslimskej identite. Na druhú stranu je potrebné podotknúť, že historicky sú šiíti v armáde zastúpení nedostatočne (Kuwait Religion, 2015a) a väčšinu vysokých armádnych dôstojníkov tvoria osoby blízke vládnucej rodine alebo členovia spriaznených kmeňov (Kuwait Military Personnel, 2012). Štátom s pravdepodobne najviac heterogénnou spoločnosťou je Libanon, kde sa populácia skladá z 27% sunnitov, 27% šiítov a 40% (23% maronitov, 5% katolíkov, 8% pravoslávnych)

kresťanov (United States Department of State, 2011a). Toto rozdelenie je odrazené aj v armáde, kde sa hlavné velenie (Military Council) skladá zo 6 reprezentantov hlavných libanonských vierovyznaní (Gaub, 2011:5). Na nižších úrovniach je rovné delenie veliacich postov zabezpečené tým, že v prípade veliteľa jedného vierovyznania musí byť jeho asistent z odlišnej náboženskej skupiny (Gaub, 2011:5). Katar a Spojené Arabské Emiráty majú v istom zmysle podobné etnické a náboženské zloženie. Obe krajiny majú pomerne veľkú sunnitskú väčšinu (90% v Katare a 76% v Emirátoch), avšak obe krajiny majú veľký počet cudzincov, resp. ľudí žijúcich na území štátu bez štátneho občianstva. V Katare žije etnických Arabov len 40%, ďalej 18% Indov, 18% Pakistancov a 10% Iráncov. Podobne v Emirátoch žije až 80% cudzincov. Avšak zatiaľ, čo pri Katare môžu v armáde slúžiť len štátni občania (ktorých 99% tvoria Arabi) (United Nations, 2006), armádu Spojených Arabských Emirátov tvorí až 30% cudzincov (Library of Congress, 2007). Jemen je pri hodnotení homogenity spoločnosti a armády pravdepodobne najťažší. Samotná spoločnosť je síce etnicky homogénna a tvorí ju väčšina Arabov, avšak podstatné je náboženské delenie. Populáciu tvorí 65% Sunnitov a 35% Šíitov. Avšak väčšina Šíitov v krajine žije v oblasti, ktorú v skúmanom čase (2010) ovládali hutbskí rebeli. Z tohto dôvodu je možné predpokladať, že do armády boli regrutovaní najmä sunnitskí moslimovia. Avšak aj toto verbovanie prebiehalo po silných kmeňových líniách, najmä v rámci Hašidskej kmeňovej konfederácie (Gaub, 2015:3). Na základe tohto kmeňového patronátu a toho, že väčšina šíitskej populácie žila mimo oblasť kontrolovanú centrálnou vládou, je teda možné povedať, že výber do armády bol pomerne selektívny na vyššej aj nižšej úrovni.

Po zhodnotení etnickej homogenity jednotlivých štátov je možné prejsť k skúmaniu vplyvov z režimu a teda existencie politickej kontroly v podobe „kontrolnej“ agentúry. Na základe dostupných informácií boli takéto agentúry identifikované v Bahrajne (Bahrain Center for Human Rights, 2009), Egypte (State Security Investigative Service, 2011), Líbyi (Internal Security – Libya, 2011), Saudskej Arábii (Human Rights Watch, 2001), Sýrii (BBC, 2012) a Tunisku (Doyle, 2011). Vo všetkých týchto krajinách, či už to bol Saudsko-arabský Mabahith, Sýrsky Idarat alebo Líbyjský Mukhabarat, vykonávali tieto agentúry činnosť, ktorá mala viesť k potlačeniu vnútorného disentu ako v armáde tak aj v spoločnosti. Taktiež boli vždy mimo tradičnej štruktúry armády a boli podriadené priamo hlave režimu. Naopak takéto agentúry neboli na základe dostupných údajov zistené, resp. neboli identifikované ako nástroj politickej kontroly armády, v Alžírsku (Département du Renseignement et de la Sécurité), Iraku

(Charter for the Iraqi National Intelligence Service), Jordánsku (General Intelligence Department, 2007), Kuvajte (Cordesman a Al-Rhodan, 2007:105), Libanone (General Security Directorate), Maroku (Ephraim Kahana, 2009:199-200), Ománe (Department of State, 2011b), Katare (Department of State, 2004), Spojených Arabských Emirátach (Cordesman a Al-Rhodan, 2007:307) a Jemene (Yemen Intelligence Agencies, 2015). Agentúry týchto štátov sú buď podriadené občianskej kontrole alebo stoja v rámci armádnych štruktúr a nemajú priamu väzbu na režim.

Posledným skúmaným ukazovateľom pri otázke lojality armády je veľkosť protestov. Najväčšie protesty, čo sa týka percentuálneho zastúpenia populácie, boli v Bahrajne, kde protestovalo viac ako 18% (Bassiouni et al., 2011) obyvateľstva. Druhé a tretie najväčšie boli v Tunisku s účasťou 16% populácie a v Egypte s 8% (Beissinger, 2012:35). V žiadnom inom štáte neboli na základe dostupných informácií protesty väčšie ako 5%. Na základe dostupných odhadov a informácií o veľkostiach protestov boli v ostatných krajinách zistené nasledujúce hodnoty. V Iraku 1.59% (Al-tayar Al-sadri Jatarajae Quaa Siasiat Tantaqid Aistieradah, 2011), v Jemene 0.82% (Yemenis in anti-president protest, 2011) (Yemen protests: 20,000 call for President Saleh to go, 2011) (Major tribes join Yemen protests, 2011), v Kuvajte 0.57% (Five arrested at big Kuwait protest rally, 2012) (Westfall, 2012) (Kuwait court rejects govt recourse on electoral law), v Maroku 0.41% (Around 35,000 protested on Sunday in different Moroccan cities- authorities, 2011) (Naudé, 2011) (Up to 60,000 protesters march in Morocco, 2011) (Casablanca catches protest fever, 2011), v Libanone 0.35% (Teachers threaten to step up strike action, 2011) (Lebanese protest against sectarian political system, 2011) (Monzer, 2011), Alžírsku 0.32% (McAllister, 2013), v Jordánsku 0.15% (Gavlak, 2011), v Ománe 0.11% (Oman shuffles cabinet amid protests, 2011) (Fresh protests break out in Oman, 2011) (McDowall, 2011) (Abouzeid, 2011) (Spinner, 2011) a 0.10% populácie v Saudskej Arábii (Saudi Facebook Administrator Faisal Ahmed Abdul-Ahadwas reportedly shot as Saudi Arabia bans protests ahead of its Day of Rage, 2011). Žiadne podstatné protesty sa nekonali v Katare (Hamid, 2011) a Spojených Arabských Emirátach (Dreazen, 2012). Problematickými prípadmi sú Sýria a Líbya, pri ktorých nie sú žiadne dáta ani odhady o počte protestujúcich pred vypuknutím občianskej vojny. Napriek tomu je možné do istej miery odhadnúť mieru zapojenia spoločnosti do protestov na základe počtu dobrovoľníkov bojujúcich v následnej vojne. V Líbyi, kde tento počet činil 200 000 vojakov (Jordan begins Libya police training programme, 2012) (teda 3% populácie), je možné predpokladať, že sa do samotných

protestov zapojil aspoň dvojnásobok tohto čísla a teda je možné odhadnúť počet protestujúcich na približne 6% populácie. Podobný postup je možné aplikovať na Sýrsku opozíciu. Počet povstalcov je podľa odhadov približne 100 000 (Blanchard et al., 2015:9), je teda možné predpokladať aspoň dvojnásobný počet protestujúcich, čo činí 0.89% populácie. Jediné protesty, ktoré boli lokálne obmedzené, boli v Saudskej Arábii a konali sa v mestách so Šiítskou väčšinou a v hlavnom meste Riyadh (Reporting Saudi Arabia's hidden uprising, 2014).

Na základe uvedených ukazovateľov je teda možné nelojálnosť predpokladať u armád Bahrajnu, Tuniska, Egypta a Líbye. U ostatných štátov je na základe týchto ukazovateľov možné predpokladať lojálnosť k režimu.

Do výsledných troch kategórií, teda efektívna-lojálna, efektívna-nelojálna a neefektívna sú armády zaradené nasledovne. Alžírsko, Irak, Jordánsko, Katar, Kuvajt, Libanon, Maroko, Omán, Saudská Arábia a Spojené Arabské Emiráty spadajú do kategórie efektívna-lojálna. Armády Bahrajnu a Egypta boli zaradené do kategórie efektívna-nelojálna. Následne armády Jemenu, Líbye, Sýrie a Tuniska boli zaradené do kategórie neefektívna.

4.2 Zmena režimu

Pri skúmaní zmeny režimu musí byť najprv určený druh režimu pred vypuknutím Arabskej jari. Ako bolo uvedené v teoretickej časti, na zaradenie režimu bude použitých 5 ukazovateľov – sloboda a rovnosť volieb, podpora pre stranu, podpora pre prezidenta, dĺžka vlády úradujúceho prezidenta. Dáta o výsledkoch, resp. existencii, volieb, stranách a dĺžke vlády prezidenta sú čerpané z databázy politických inštitúcií (Keefe, 2013).

Pred Arabskou jarou je možné hovoriť o slobodných voľbách v Alžírsku (Bustos, 2007), Jordánsku (National Democratic Institute, 2010), Kuvajte (Brown, 2008), Libanone (European Union, 2009), Maroku (National Democratic Institute, 2007), Tunisku (Redissi, 2009) a Jemene (European Union, 2006). Naopak neslobodné voľby podľa získaných hodnotení prebiehali v Bahrajne (Parliament Polls Close in Bahrain, 2010) (Poll success for Bahrain Shia bloc, 2010), Egypte (DRI, 2007), Iraku (International Crisis Group, 2010) a Sýrii (Goenaga, 2007). Na základe rovnakých zdrojov bol voľby rovné v Alžírsku, Bahrajne, Jordánsku, Kuvajte, Libanone, Maroku a Jemene. Nerovné voľby boli v Egypte, Sýrii a Tunisku. Výnimky pri skúmaní volieb sú Líbya, kde sa voľby pod Gaddáfího režimom nekonali vôbec (Government and

Political Conditions, 2006), Omán (Constitution of Oman) kde sa síce konajú pomerne slobodné voľby ale výsledný parlament je len konzultatívnym v absolútnej monarchii, Spojené arabské emiráty (Constitution of United Arab Emirates), kde je parlament volený zborom voliteľov menovaným jednotlivými panovníkmi federácie, Katar (Constitution of Qatar) a Saudská Arábia (Constitution of Saudi Arabia), kde neexistuje žiadne parlamentné celoštátne voľby.

Čo sa týka podpory pre stranu, medzi krajiny, v ktorých existuje stranický systém, resp. sa nejedná o dedičnú monarchiu, a prezidentova strana hrá hegemonnu rolu v parlamente patrí Egypt (81% podpory pre prezidentovu stranu), Sýria (vedúca úloha stranu zadaná v ústave, ďalej získ 80% kresiel určených pre voľnú súťaž), Tunisko (84.59% pre prezidentovu stranu) a Jemen (58% pre prezidentovu stranu). Naopak extrémne vysoká podpora pre prezidentovu stranu nebola v Alžírsku (22.98%) a v Iraku (21.7%). V tomto bode je možné hovoriť aj o Maroku, kde konzervatívna, resp. monarchistická strana, získala 10%. Špeciálnym prípadom je Libanon, kde bol prezident nezávislý a teda nebol členom žiadnej z parlamentných strán. Čo sa týka štátov s monarchiami a istou formou parlamentného zastúpenia (Bahrajn, Jordánsko, Kuvajt, Omán a Spojené Arabské Emiráty) vo všetkých boli najsilnejšou parlamentnou frakciou nezávislí, ktorí majú vo väčšine prípadov blízke väzby na vládnu dynastiu. Ako už bolo spomenuté vyššie, parlamentné zastúpenie neexistovalo v Líbyi, Katare a Saudskej Arábii.

Extrémne vysoká podpora pre prezidenta bola zistená v Alžírsku (90.24%), Egypte (88.6%), Sýrii (99.8%), Tunisku (89.6%) a v Jemene (77.17%). V ostatných krajinách s prezidentom, teda Iraku a Libanone, je prezident volený parlamentom. Vo všetkých krajinách s vysokou podporou prezidenta, bol tento prezident v úrade viac ako 10 rokov, resp. bol v istom zmysle pokračovateľom prezidentskej „dynastie“. Najdlhšie takto vládnuce prezident bol v Egypte (30 rokov), následne v Tunisku (21 rokov), Jemene (20 rokov), Alžírsku (11 rokov) a Sýrii (10 rokov). Prezidenti volení parlamentom v oboch prípadoch vládli v porovnaní s priamo volenými prezidentami podstatne kratšie – v Iraku 6 rokov, v Libanone 3 roky. Špecifickým prípadom je Líbya, kde Muammar Gaddáfi, ktorý vládol 31 rokov, nebol *de iure* prezidentom, ale len „bratským vodcom revolúcie“, avšak jeho reálna pozícia v princípe zodpovedala prezidentovi s výkonnými právomocami (Government and Political Conditions, 2006).

V skúmanom čase bolo územie takmer všetkých skúmaných štátov pod kontrolou centrálnej vlády. Výnimkami sú v tomto ohľade Irak a Jemen. V Iraku v tom

čase boli časté teroristické útoky v rôznych oblastiach krajiny. Na území Jemenu prebiehala občianska vojna s huthskými povstalcami.

Na základe uvedených údajov je režimy pred Arabskou jarou možné zaradiť do nasledujúcich kategórií. Medzi režimy identifikované ako politicky uzatvorený autoritarizmus patrí Bahrajn, Líbya, Omán, Katar, Saudská Arábia a Spojené Arabské Emiráty. Hegemonický elektorálny autoritarizmus bol zistený v Egypte, Jordánsku, Kuvajte, Sýrii a Tunisku. Režimy, ktoré je možné označiť za kompetitívny autoritarizmus sú Alžírsko, Maroko, Irak a Jemen. Irak bol do tejto kategórie zaradený z dôvodu nerovných a neslobodných volieb pri existencii parlamentnej opozície. Na základe slobody a rovnosti volieb a nezávislého prezidenta voleného parlamentom bol Libanon identifikovaný ako elektorálna demokracia. Je na mieste otázka, prečo bolo Maroko označené za kompetitívny autoritarizmus, keď má slobodné a rovné voľby a v rámci regiónu fungujúci stranický systém. Toto označenie bolo založené na fakte, že marocký kráľ má pomerne široké právomoci zahrňujúce právo menovať premiéra, rozpustiť parlament a vládnuť na základe dekrétov (Constitution of Morocco).

Po určení typu režimu pred Arabskou jarou je teraz možné určiť tento režim po nej a následne zistiť mieru zmien.

Predtým, než budú skúmané zmeny režimov, je vhodné určiť štáty, v ktorých počas Arabskej jari vypukla občianska vojna. Podľa databázy UCDP (Pettersson a Wallensteen, 2015) stratila centrálna vláda kontrolu nad celým územím v Iraku, Líbyi, Sýrii a Jemene. Jemen je v tomto prípade nepochybne zaujímavým prípadom, nakoľko istá forma občianskej vojny prebiehala aj pred vypuknutím protestov v roku 2011. Napriek tejto občianskej vojny stratila po Arabskej jari centrálna vláda kontrolu nad ďalším územím a to najmä kvôli dezercii generála Aliho Mohsena (Gaub, 2015:1).

Teraz je možné pristúpiť k identifikácii jednotlivých režimov. Voľby boli podľa získaných dát slobodné v Alžírsku (European Union, 2012), Egypte (The Carter Center, 2012), Jordánsku (European Union, 2013), Maroku (National Democratic Institute, 2011) a Tunisku (European Union, 2011). V ostatných štátoch boli voľby do značnej miery problematické. V Bahrajne (Bahrain opposition groups announce elections boycott, 2014) boli voľby bojkotované všetkými podstatnými opozičnými stranami, v Kuvajte (Kuwait court voids election and reinstates parliament, 2012) boli zrušené najvyšším súdom pre podozrenie z korupcie, v Libanone (Lebanon's deadlocked parliament postpones June election, 2013) bol parlamentu predĺžený mandát pre neschopnosť zvolenia nového prezidenta. V Katare, Saudskej Arábii, Spojených

Arabských Emirátov a Ománe buď voľby stále neprebehli, boli len do konzultatívneho telesa (v prípade Ománu) alebo boli umožnené len zboru voliteľov vybraných kráľom (v prípade Spojených Arabských Emirátov).

Extrémne vysoká podpora pre stranu nebolo zaznamenaná ani v jednom štáte. V Alžírsku získala prezidentova strana 17.35%, v Egypte 37.5% a v Tunisku 39.63%. V Maroku konzervatívna strana posilnila a získala 27%. Vo všetkých dedičných monarchiách podstatne posilnili nezávislí kandidáti.

Čo sa týka podpory prezidenta, iba v Alžírsku (81.53%) bol prezident zvolený v prvom kole s extrémnou podporou. V ostatných krajinách s priamymi prezidentskými voľbami bola podpora podstatne miernejšia. Egyptský prezident v prvom kole získal 24.75% hlasov, v druhom 51.73%, v tuniských prezidentských voľbách získal prezident v prvom kole 39%, v druhom 55.68%. Prezidentské voľby neprebehli v Libanone, kde je prezident volený parlamentom. Bolo tak z toho dôvodu, ako už bolo spomenuté vyššie, že parlamentu bol predĺžený mandát. Ostatné skúmané krajiny sú dedičnými monarchiami a tento stav ostal aj po Arabskej jari nezmenený.

Najdlhšie vládnuce prezidentom po Arabskej jari ostal prezident Alžírska (15 rokov), ďalším prezidentom, ktorý si svoj úrad podržal, bol libanonský prezident (5 rokov). Naopak, v Egypte a v Tunisku došlo po Arabskej jari k zmene hlavy štátu. Hlava štátu, resp. monarcha, zostal zachovaný vo všetkých monarchiách v rámci skúmaných štátov.

Na základe týchto údajov je možné režimy po Arabskej jari zaradiť nasledujúco. Medzi režimy identifikované ako politicky uzatvorené autoritarizmy patrí Bahrajn, Omán, Katar, Saudská Arábia a Spojené Arabské Emiráty. Režimy v Jordánsku a v Kuvajte boli zaradené medzi hegemonické elektorálne autoritarizmy. Kompetitívny autoritarizmus bol zistený v Alžírsku a Maroku. Následne bola po Arabskej jari identifikovaná elektorálna demokracia v Egypte, Tunisku a Libanone.

Na základe tohto určenia je možné povedať, že veľké zmeny nastali v Egypte, Tunisku. Režim bol uchovaný v stave pred Arabskou jarou v Alžírsku, Bahrajne, Jordánsku, Katare, Kuvajte, Libanone, Maroku, Ománe a Saudskej Arábii. A ako už bolo povedané vyššie, občianska vojna vypukla v Iraku, Jemene, Líbyi a Sýrii.

4.3 Korelácia

Kategóriám, do ktorých boli zaradené jednotlivé armády, boli pre účely korelačnej analýzy priradené nasledujúce hodnoty – 1 pre efektívnu a lojálnu, 2 pre efektívnu a nelojálnu a 3 pre neefektívnu.

Podobne boli hodnoty priradené aj zmenám režimu. Štátom, v ktorých bol zachovaný *status quo ante*, bola pridelená hodnota 0. Štátom so zmenami režimu po Arabskej jari bola priradená hodnota 1. Napokon, štátom, v ktorých v dôsledku Arabskej jari vypukla občianska vojna bola pridelená hodnota 2. Použité dáta je možné vidieť v tabuľke 1.

	Efektivita	Lojalita	Výsledok	N.	Zmena režimu	N.
Alžírsko	Efektívna	Lojálna	Efektívna Lojálna	1	Nie	0
Bahrajn	Efektívna	Nelojálna	Efektívna Nelojálna	2	Nie	0
Egypt	Efektívna	Nelojálna	Efektívna Nelojálna	2	Áno	1
Irak	Efektívna	Lojálna	Efektívna Lojálna	1	Vojna	2
Jemen	Neefektívna	Lojálna	Neefektívna	3	Vojna	2
Jordánsko	Efektívna	Lojálna	Efektívna Lojálna	1	Nie	0
Katar	Efektívna	Lojálna	Efektívna Lojálna	1	Nie	0
Kuvajt	Efektívna	Lojálna	Efektívna Lojálna	1	Nie	0
Libanon	Efektívna	Lojálna	Efektívna Lojálna	1	Nie	0
Líbya	Neefektívna	Nelojálna	Neefektívna	3	Vojna	2
Maroko	Efektívna	Lojálna	Efektívna Lojálna	1	Nie	0
Omán	Efektívna	Lojálna	Efektívna Lojálna	1	Nie	0
Saudská Arábia	Efektívna	Lojálna	Efektívna Lojálna	1	Nie	0
Sýria	Neefektívna	Lojálna	Neefektívna	3	Vojna	2
Tunisko	Neefektívna	Nelojálna	Neefektívna	3	Áno	1
UAE	Efektívna	Lojálna	Efektívna Lojálna	1	Nie	0

Tabuľka 1: Výsledné charakteristiky armády a miera zmien režimu s priradenými hodnotami

Výsledkom Kendallovej poradovej korelácie medzi týmito dvoma hodnotami bol koeficient s hodnotou 0.72 pri p-hodnote 0.0032. Hodnota 0.72 je pomerne blízko k 1, čo naznačuje relatívne silnú priamu úmernosť. Takisto výsledná p-hodnota je signifikantná na 5% hladine a preto je možné zamietnuť hypotézu o neexistujúcej korelácii. Tento výsledok naznačuje, že existuje častý súčasný výskyt zmien režimu a efektivity a lojality armády. Avšak, na to aby bolo možné hovoriť aspoň o náznaku kauzality je potrebné pozrieť sa na možné spoločné príčiny týchto dvoch fenoménov. Predtým však je pomerne zaujímavé pozrieť sa na alternatívne možnosti využitia dostupných dát.

Hlavný teoretický model použitý v práci kládol na rovnakú úroveň technické a organizačné prvky armád. To znamená, že pri určovaní efektivity armády hrali rovnakú úlohu technické ukazovatele ako aj zástupne ukazovatele organizačnej

vyspelosti. Ako by sa však zmenil výsledok korelácie ak by bola efektivita meraná len zástupnými organizačnými ukazovateľmi navrhnutými Caitlin Talmadge (2016:123)? Ak by boli na identifikáciu efektivity armády použité čisto ukazovatele existencie strán a historickej skúsenosti s vojenským prevratom (vis. Príloha 4) bol by výsledok korelácie len 0.10 pri p-hodnote 0.69. Tento výsledok naznačuje veľmi nízku mieru korelácie a jeho p-hodnota následne ukazuje na prijatie hypotézy o neexistujúcej koreláci. Je teda zrejme, že do istej miery je potrebné zahrnúť aj ukazovatele technickej vyspelosti armády. Ak by ale práca postupovala tak, že by pre hodnotenie efektivity armády brala do úvahy aj technické ukazovatele, ale väčšiu váhu by hrali zástupné ukazovatele organizačnej kvality armády (vis. Príloha 4), bol by výsledný korelačný koeficient už 0.67 pri p-hodnote 0.0054. Keďže je možné predpokladať, že zástupné ukazovatele môžu tieto výsledky do istej miery skresľovať, je možné povedať, že by bol vhodný hlbší výskum do armádnej organizácie daných štátov a následne použitie priamych ukazovateľov organizačnej efektivity na zistenie vplyvu na veľkosť zmien režimu po Arabskej jari.

Ďalšou zaujímavou možnosťou využitia získaných dát, je skúmanie vplyvu jednotlivých skúmaných dimenzií na zmenu režimu. V tomto ohľade je taktiež možné sa pozrieť na to, aký vplyv mali tieto zmeny na zmenu *statu quo* (teda, ak by bola zmena režimu a občianska vojna spoločne charakterizovaná ako zmena), Ak by výskum bral do úvahy len ukazovatele efektivity (teda 0 – efektívna armáda, 1 – neefektívna armáda), tak ako boli definované (viz. Príloha 1), bola by výsledná korelácia pre zmenu režimu 0.73 pri p-hodnote 0.0025. Ak by bola vojna a zmena režimu chápaná ako zmena stavu (tzn. zachovanie *statu quo* – 0, zmena režimu alebo vojna – 1), bola by táto korelácia 0.74 pri p-hodnote 0.0031. Oba tieto výsledky sú pomerne blízko hodnoty 1 a ukazujú na silnú koreláciu medzi zmenou režimu a efektivitou armády. Rovnako aj výsledné p-hodnoty ukazujú na existenciu korelačného vzťahu. Ak by bola použitá len dimenzia lojality (lojálna – 0, nelojálna – 1; vis. Príloha 2), tak by boli výsledky nasledujúce. V prvom prípade by bol korelačný koeficient 0.31 pri p-hodnote 0.18. V druhom prípade by sa jednalo o koeficient s hodnotou 0.44 signifikantný na 10% hladine. V oboch prípadoch je výsledný korelačný koeficient bližšie k hodnote nula, čo naznačuje slabšiu mieru korelácie. P-hodnota ani v jednom prípade nenaznačuje bezvýhradné prijatie hypotézy o existujúcej koreláci. Tieto výsledky naznačujú, že efektivita armády hrá v stabilite režimu podstatnejšiu úlohu ako jej lojalita. Na druhú stranu, faktor lojality nie je možné vylúčiť z dôvodov popísaných v teoretickej časti.

Najlepší výsledok korelácie, pri spojení oboch faktorov, bol pri použití modelu definovaného v práci (výsledok uvedený v treťom odseku tejto kapitoly). Tento výsledok podporuje tvrdenie zo začiatku práce, že pri povstaniach je možné považovať organizáciu a technológiu za rovnocenné. Z tohto dôvodu bude práca ďalej interpretovať práve tento výsledok.

Aj napriek istej novej možnosti⁴ vďaka použitým kvalitatívnym premenným, je vhodné povedať, že výsledok pôvodnej korelácie je pomerne dobrý a ukazuje na priamu úmernosť medzi efektivitou a lojalitou armády a veľkosťou zmien režimu, resp. jeho stabilitou. Avšak, predtým než bude tento záver prijatý, je vhodné pozrieť sa na už niekoľko krát spomínanú možnú spoločnú príčinu efektivity a zmeny režimu a to konkrétne veľkosť HDP per capita (World Bank, c2016). Výsledný korelačný koeficient pre zmenu režimu a veľkosť HDP per capita je -0.48 pri p-hodnote 0.0175. Hodnota -0.48 v tomto prípade hovorí, že čím vyššie je HDP v jednotlivých štátoch, tým nižšia je zmena režimu. Výsledná p-hodnota taktiež naznačuje, že je možné prijať hypotézu o existencii korelácie. Koeficient pre efektivitu a lojalitu armády a HDP per capita je -0.35 pri p-hodnote 0.08. V tomto prípade taktiež hodnota koeficientu naznačuje, že do istej miery je možné hovoriť o tom, že čím vyššie je HDP tým lojálnejšia a efektívnejšia je armáda. Čo sa týka p-hodnoty, je pravdou, že nie je významná na 5% hladine, napriek tomu možnosť o existencii korelácie na jej základe nie je úplne možné vylúčiť. Tieto výsledky naznačujú, že môže existovať istý vzťah medzi zmenou režimu a veľkosťou HDP na osobu, avšak takýto vzťah na základe dostupných dát pravdepodobne neexistuje medzi efektivitou a lojalitou armády a HDP. Napriek tomu, je vhodné sa pozrieť na výsledný korelačný koeficient bez vplyvu HDP⁵. Výsledný parciálny korelačný koeficient je 0.69 pri p-hodnote 0.004. Tento výsledok je o niečo nižší ako pri pôvodnej korelacii, napriek tomu naznačuje hodnota korelačného koeficientu silnú priamu úmernosť. Taktiež p-hodnota hovorí, že je možné zamietnuť hypotézu o neexistencii korelácie. Z tohto dôvodu je možné predpokladať, že medzi efektivitou a lojalitou armády a zmenou režimu existuje istý kauzálny vzťah.

---

⁴ Prevod kvalitatívnych premenných na kvantitatívne dáta nie je vždy presný, nakoľko sú tieto dáta vo svojej podstate odlišné. Taktiež môže k novej možnosti premenných prispievať využitie zástupných premenných, nemusia úplne presne vypovedať o tom, čo zastupujú.

⁵ Pre tento výpočet bude použitá parciálna korelácia. Pre viac informácií vis. Hendl, 2015, kapitola 7.2.4.

5. Záver

Hlavným cieľom predloženej práce bolo skúmať vzťah medzi efektivitou a lojalitou armády a veľkosťou zmien režimu v štátoch arabského sveta počas Arabskej jari. Za týmto účelom si práca na základe upravenej paradigmy ends-ways-means vytvorila teoretický model pre skúmanie efektivity a lojality. Pre skúmanie veľkosti zmien režimu použila typológiu hybridných režimov L.J. Diamonda (2002). Na tomto teoretickom modeli skúmala jednotlivé armády a režimy. Po určení jednotlivých premenných použila korelačnú analýzu na zistenie možnej existencie kauzálneho vzťahu. Výsledok tejto korelácie, ako bol popísaný vyššie, je možné považovať za do istej miery uspokojivý, nakoľko ukazuje na pravdepodobný kauzálny súvis dvoch skúmaných fenoménov.

Z hľadiska efektivity armády je vhodné pozrieť sa na jeden prípad, ktorý bol v rámci navrhnutého modelu identifikovaný ako neefektívny, avšak zmeny v danom štáte neprebehli podľa stanovenej logiky (viz. Tabuľka 1). V prípade Tuniska bola armáda identifikovaná ako neefektívna, avšak v skutočnosti nastala zmena režimu bez akejkoľvek občianskej vojny. Tento výsledok je možné vysvetliť tým, že Ben Ali sa dlhodobo snažil armádu marginalizovať a postaviť na okraj režimu. V tejto izolácii sa v tuniskej armáde vyvinuli pomerne silné organizačné zväzky a istá forma vojenskej etiky (Brooks, 2013:208). Z tohto dôvodu je teda možné povedať, že práve existencia armády na periférii režimu jej umožnila zostať profesionálnou a zachovať armádny étos a tým pádom armáda ako taká ostala efektívnou. Z tohto pohľadu je veľmi špecifickým prípadom Irak, kde síce vypukla občianska vojna, ale existuje príliš veľa intervenujúcich premenných (stiahnutie vojsk USA, všeobecná slabosť inštitúcií nového režimu, prevládajúce etnicko-náboženské problémy z bývalého režimu a pod.) (Al-Hamdani, 2009:135) pre podanie dostatočného vysvetlenia odklonu od modelu.

Čo sa týka lojality, je taktiež vhodné sa pozrieť na dva prípady, pri ktorých model nevysvetlil skutočný priebeh udalostí. Prípad Bahrajnu je sám o sebe špecifický v tom, že počas nepokojov došlo k zásahu jednotiek *Peninsula shield force*, ktoré taktiež pomáhali pri potlačení povstania (Louër, 2013:254). Aj napriek tomuto zásahu je však možné predpokladať, že by armáda ostala režimu verná, nakoľko v nej hrá výraznú rolu cudzinecký element (teda vojaci pochádzajúci z ostatných sunnitských krajín) (Louër, 2013:249) a taktiež priam organické napojenie armády na režim z dôvodu výlučného obsadenia dôstojníckych postov členmi dôležitých sunnitských kmeňov

alebo kráľovskej rodiny. Armáda Jemenu je na základe definovaných ukazovateľov označená za lojálnu, napriek tomu sa rozštiepila (Gaub, 2015:1). Najpravdepodobnejším dôvodom neschopnosti identifikovať nelojálnosť je špecifická kmeňová organizácia v krajine, ktorá v rámci sunnitskej časti Jemenu hrá dôležitú úlohu. Toto zloženie je možné vidieť v konflikte medzi Mohsenovým kmeňom Sanhan a Salehovým klanom Afaash (Knights, 2013:284).

Základnej logike v práci vo väčšine prípadov zodpovedajú aj odborné prípadové štúdie. Napríklad odmietnutie zasiahnutia egyptskej armády proti protestujúcim vedúce k zmene režimu (Laz, 2014:48), silné prepojenie medzi armádou a monarchiou v Jordánsku a následná konzervácia režimu (Yom, 2013:131), kvalitný bezpečnostný aparát v Saudskej Arábii, pomocou ktorého sa darí monarchii udržať stabilitu (Mabon, 2012:549), či organizačné vyprázdnenie líbyjskej armády vedúce k celkovej neschopnosti plniť akékoľvek úlohy (Gaub, 2013:241), do istej miery túto logiku potvrdzuje. Na druhej strane, už spomínaný prípad Bahrajnu, kde sa armáda postavila za režim (Pachon, 2014:509) ukazuje, že pri skúmaní lojality armády bude nevyhnutné hlbšie skúmanie jej prepojenia na režim, ako to navrhuje Louër (2013:259), resp. identifikácia, takých ukazovateľov, ktoré umožnia popísanie miery integrácie armády do vládnuceho režimu alebo mieru previazanosti armády s populáciou. Ukazovateľ miery previazanosti by umožnil zistiť vplyvy zo spoločnosti bez potreby použitia ukazovateľa veľkosti protestov, ktorý je vzhľadom na rôznorodosť dát do istej miery problematický.

Výsledky tejto práce teda nie sú v žiadnom prípade definitívne, napriek tomu naznačujú istý možný vzťah medzi efektivitou a lojalitou armády a zmenami režimu pri nepokojoch v spoločnosti a taktiež poukazujú na potrebu skúmania charakteristík armád pri výskume prechodu štátov k demokracii.

Summary

The main aim of the submitted work was to examine the relation between army effectiveness and loyalty and regime changes in the countries of Arab world in the aftermath of the Arab spring. Examination of effectiveness and loyalty was based on altered ends-ways-means paradigm. Indicators used to identify the level of effectiveness were the generation of the main battle tank, ratio of soldiers to population, history of coup d'état, existence of political parties, number of scientific publications per million capita, and finally the military expenditure per capita. Loyalty was examined on three

levels – influences from the regime, from the society and from the army itself. The regime changes were examined using Diamond's hybrid regimes typology. After the evaluation of given indicators a correlation analysis was undertaken, whose results suggests possible relation between the two researched phenomena.

Použitá literatura

ABOUZEID, Rania. Oman: Greetings from the Mideast's Relaxed Revolution. *Time* [online]. 2011 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z:

<http://content.time.com/time/world/article/0,8599,2057061,00.html?xid=rss-mostpopular>

ALBRECHT, Holger. Does Coup-Proofing Work? Political–Military Relations in Authoritarian Regimes amid the Arab Uprisings. *Mediterranean Politics*. 2015, **20**(1), 36-54. DOI: 10.1080/13629395.2014.932537. ISSN 1362-9395. Dostupné také z:

<http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13629395.2014.932537>

AL-HAMDANI, Ra. Aspects of disintegration: the reality of the new Iraqi military, its forces and institutions and prospects for reform. *Contemporary Arab Affairs*. 2009-1-1, **2**(1), 134-142. DOI: 10.1080/17550910802576171. ISSN 1755-0912. Dostupné také z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/17550910802576171>

Al-tayar Al-sadri Jatarajae Quaa Siasiat Tantaqid Aistieradah. *New Sabah* [online]. 2011 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <http://bit.ly/1TcxVAq>

AMX-30. *Tanks Encyclopedia* [online]. 2014 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z:

<http://www.tanks-encyclopedia.com/coldwar/France/AMX-30.php>

AMX-56 Leclerc. *Tanks Encyclopedia* [online]. 2015 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z:

http://www.tanks-encyclopedia.com/modern/France/AMX-56_Leclerc.php#wp-comments

Arab uprising: Country by country – Tunisia. *BBC* [online]. 2013 [cit. 2016-04-26].

Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-12482315>

Arab uprising: Country by country - Egypt. *BBC* [online]. 2013 [cit. 2016-04-26].

Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-12482291>

Arab uprising: Country by country - Libya. *BBC* [online]. 2013 [cit. 2016-04-26].

Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-12482311>

Arab uprising: Country by country - Bahrain. *BBC* [online]. 2013 [cit. 2016-04-26].

Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-12482295>

Arab uprising: Country by country - Syria. *BBC* [online]. 2013 [cit. 2016-04-26].

Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-12482309>

Army cuts: how have UK armed forces personnel numbers changed over time? *The Guardian* [online]. Guardian News and Media Limited, 2011 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/news/datablog/2011/sep/01/military-service-personnel-total>

ARON, Raymond. *Demokracie a totalitarismus*. 2. vyd. Brno: Atlantis, 1993. ISBN 80-710-8064-0.

Around 35,000 protested on Sunday in different Moroccan cities- authorities. *Al-Bawaba* [online]. 2011 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <http://www.thefreelibrary.com/Around+35,000+protested+on+Sunday+in+different+Moroccan+cities...-a0252021701>

BAHRAIN CENTER FOR HUMAN RIGHTS. Bahrain: Dangerous Statistics and Facts about the National Security Apparatus. [online]. 2009 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.bahrainrights.org/node/2784>

Bahrain Military Stats. *NationMaster* [online] [cit. 2016-04-28] Dostupné z: <http://www.nationmaster.com/country-info/profiles/Bahrain/Military>

Bahrain opposition groups announce elections boycott. *BBC* [online]. 2014 [cit. 2016-05-03]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-29583378>

Bahrain – Political Parties. *GlobalSecurity.org* [online]. 2011 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://www.globalsecurity.org/military/world/gulf/bahrain-politics-parties.htm>

BARANY, Zoltan. The Role of the Military. *Journal of Democracy*. 2011, **22**(4), 28-39.

BARANY, Zoltan. Armies and Revolutions. *Journal of Democracy*. 2013, **24**(2), 62-76.

Bashar al-Assad's inner circle [online]. BBC, 2012 [cit. 2016-04-26]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-13216195>

BEISSINGER, Mark R. *Who Participated in the Arab Spring? A Comparison of Egyptian and Tunisian Revolutions*. 2012. Doktorandská práca. Department of Politics, Princeton University.

BELLIN, Eva. The Robustness of Authoritarianism in the Middle East: Exceptionalism in Comparative Perspective. *Comparative Politics*. 2004, **36**(2), 139-157.

BERG-SCHLOSSER, Dirk a Theo STAMMEN. *Úvod do politické vedy*. 1. vyd. Praha: ISE, 2000. ISBN 80-86130-09-6.

BIDDLE, Stephen a Stephen LONG. Democracy and Military Effectiveness: A Deeper Look. *The Journal of Conflict Resolution*. 2004, **48**(4), 525-546.

BIDDLE, Stephen. *Military Power: Explaining Victory and Defeat in Modern Battle*. Piate vydanie. Princeton: Princeton University Press, 2006. ISBN 978-0-691-12802-3.

BLACK, Ian. *Bahrain security forces accused of deliberately recruiting foreign nationals*. [online] Guardian News and Media Limited. 2011 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/2011/feb/17/bahrain-security-forces-sunni-foreign>

BLIGHT, Garry, Sheila PULHAM a Paul TORPEY. *Arab spring: an interactive timeline of Middle East protests* [online]. Guardian News and Media Limited, 2012 [cit. 2016-04-26]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/interactive/2011/mar/22/middle-east-protest-interactive-timeline>

BLANCHARD, Christopher M., Carla E. HUMUD a Mary Beth D. NIKITIN. *Armed Conflict in Syria: Overview and U.S. Response*. Washington: Congressional Research Service, 2015.

BROOKS, Risa. Abandoned at the Palace: Why the Tunisian Military Defected from the Ben Ali Regime in January 2011. *Journal of Strategic Studies*. 2013, **36**(2), 205-220. DOI: 10.1080/01402390.2012.742011. ISSN 0140-2390. Dostupné také z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01402390.2012.742011>

BROWN, Nathan J. *Kuwait's 2008 Parliamentary Elections: A Setback for Democratic Islamism?*. Carnegie Endowment for International Peace, 2008.

BUSTOS, Rafael. *TEIM ELECTORAL PROFILE: ALGERIA/Legislatives*. Election Watch, 2007.

CABADA, Ladislav a Michal KUBÁT. *Úvod do studia politické vědy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-076-5.

Casablanca catches protest fever. *Herald Sun* [online]. 2011 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <http://www.heraldsun.com.au/ipad/at-reform-rally-in-morocco/story-fn6s850w-1226012647707>

CENTER FOR SYSTEMIC PEACE. *Coups d'Etat, 1946-2014* [online]. 2014 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.systemicpeace.org/inscr/CSPCoupsList2014.xls>

CIA. *Communist Insurgency in Thailand*. 1991.

CIA. *World Factbook*. [online]. 2010 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/download/download-2010/index.html>

Challenger 1 Main Battle Tank. *GlobalSecurity.org* [online]. 2012 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://www.globalsecurity.org/military/world/europe/challenger1.htm>

Charter for the Iraqi National Intelligence Service. 2004. Dostupné také z: <https://fas.org/irp/world/iraq/>

CHERIF BASSIOUNI, Mahmoud, Nigel RODLEY, Badria AL-AWADHI, Philippe KIRSCHÉ a Mahnoush ARSANJANI. *Report of the Bahrain Independent Commission of Inquiry*. Manama: Bahrain Independent Commission of Inquiry, 2011.

CLARKSON, Anya. *Saudi Arabia: Anti-Shi'a Discrimination in Employment and the Work Place* [online]. 2014 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z:

<http://www.shiaresearch.com/Doc/Anti-ShiaDiscrimiantionintheWorkplace-SaudiArabia.pdf>

Constitution of Morocco. *Constitute Project* [online]. 2012 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: https://www.constituteproject.org/constitution/Morocco_2011?lang=en

Constitution of Oman. *Constitute Project* [online]. [cit. 2016-05-03]. Dostupné z: https://www.constituteproject.org/constitution/Oman_2011?lang=en

Constitution of Qatar. *Constitute Project* [online]. [cit. 2016-05-03]. Dostupné z: https://www.constituteproject.org/constitution/Qatar_2003?lang=en

Constitution of Saudi Arabia. *Constitute Project* [online]. [cit. 2016-05-03]. Dostupné z: https://www.constituteproject.org/constitution/Saudi_Arabia_2013?lang=en

Constitution of United Arab Emirates. *Constitute Project* [online]. [cit. 2016-05-03]. Dostupné z:

https://www.constituteproject.org/constitution/United_Arab_Emirates_2009?lang=en

CORDESMAN, Anthony H. a Khalid R. AL-RODHAN. *Gulf military forces in an era of asymmetric wars*. Washington, D.C.: Published in cooperation with the Center for Strategic and International Studies, 2007. ISBN 978-027-5994-013.

DEMOCRACY REPORTING INTERNATIONAL (DRI). *Assessment of the Electoral Framework: The Arab Republic of Egypt*. 2007.

Département du Renseignement et de la Sécurité. *Project Gutenberg* [online]. [cit. 2016-04-28]. Dostupné z:

http://gutenberg.us/articles/D%C3%A9partement_du_Renseignement_et_de_la_S%C3%A9curit%C3%A9

DIAMOND, Larry Jay. Thinking About Hybrid Regimes. *Journal of Democracy*. 2002, 13(2), 21-35. DOI: 10.1353/jod.2002.0025. ISSN 1086-3214. Dostupné také z:

http://muse.jhu.edu/content/crossref/journals/journal_of_democracy/v013/13.2diamond.html

DOYLE, Kate. *Tunisia and the Archives of the Secret Police* [online]. 2011 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <https://nsarchive.wordpress.com/2011/11/30/tunisia-and-the-archives-of-the-secret-police/>

DREAZEN, Yochi. United Arab Emirates: No Arab Spring in Sight. *Pulitzer Center* [online]. 2012 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z:

<http://www.theatlantic.com/international/archive/2011/11/there-arent-protests-in-qatar-so-why-did-the-emir-just-announce-elections/247661/>

DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. *Základní modely demokratických systémů: komparace politických systémů*. Vyd. 1. V Praze: Oeconomica, 2008. ISBN 978-80-245-1357-7.

EPHRAIM KAHANA, Muhammad Suwaed. *The A to Z of Middle Eastern intelligence*. Lanham, Md: Scarecrow Press, 2009. ISBN 978-081-0870-703.

EUROPEAN UNION. *European Union Election Observation Mission Yemen 2006*. 2006.

EUROPEAN UNION. *Lebanon: Final Report on Parliamentary Elections 7 June 2009*. 2009.

EUROPEAN UNION. *Mission d'Observation électorale de l'Union européenne en Tunisie.: Rapport Final – Élection de l'Assemblée Nationale Constituante 2011*. 2011.

EUROPEAN UNION. *Communiqué de presse du rapport final de la Mission d'observation électorale de l'Union européenne pour les élections législatives du 10 mai 2012*. 2012.

EUROPEAN UNION. *The Hashemite Kingdom of Jordan: Final Report - Parliamentary elections 2013*. 2013.

Five arrested at big Kuwait protest rally. *Reuters* [online]. 2012 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/kuwait-politics-protest-idUSL5E8LG12A20121016>

Fresh protests break out in Oman. *Al Jazeera* [online]. 2011 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2011/03/2011131101527815578.html>

FRISCH, Hillel. The Egyptian Army and Egypt's 'Spring'. *Journal of Strategic Studies*. 2013, **36**(2), 180-204. DOI: 10.1080/01402390.2012.740659. ISSN 0140-2390. Dostupné také z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01402390.2012.740659>

GAUB, Florence. *Rebuilding armed forces: learning from Iraq and Lebanon*. Carlisle, PA: Strategic Studies Institute, U.S. Army War College, 2011. ISBN 978-158-4874-904.

GAUB, Florence. The Libyan Armed Forces between Coup-proofing and Repression. *Journal of Strategic Studies*. 2013, **36**(2), 221-244. DOI: 10.1080/01402390.2012.742010. ISSN 0140-2390. Dostupné také z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01402390.2012.742010>

GAUB, Florence. *Whatever happened to Yemen's army?*. European Institute for Security Studies, 2015, (9).

GAVLAK, Dale. Middle East protests: Jordan sees biggest reform rally. *BBC* [online]. 2011 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-12582869>

General Security Directorate. *Project Gutenberg* [online]. [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: http://gutenberg.us/articles/General_Directorate_of_General_Security

GENERAL INTELLIGENCE DEPARTMENT. *G.I.D's Duties*. [online]. 2007 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <http://www.gid.gov.jo/en/frequently.html>

GOLDSMITH, Leon. *Immunizing Against Sectarian "Sickness": The Case of Oman* [online]. 2015 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.mei.edu/content/map/immunizing-against-sectarian-%E2%80%9Csickness%E2%80%9D-case-oman>

GOENAGA, Amaia. *TEIM ELECTORAL PROFILE: Syria/Legislatives. Election Watch*, 2007.

Government and Political Conditions. *Background Notes on Countries of the World: Libya*. 2006, s. 3-5.

HAMID, Shadi. There Aren't Protests in Qatar—So Why Did The Emir Just Announce Elections? *The Atlantic* [online]. 2011 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <http://www.theatlantic.com/international/archive/2011/11/there-arent-protests-in-qatar-so-why-did-the-emir-just-announce-elections/247661/>

HENDL, Jan. *Přehled statistických metod: analýza a metaanalýza dat*. Vydání páte, rozšířené. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0981-2.

HOURANI, Albert a Šimon PELLAR. *Dějiny Arabského Světa: Od 7. století po současnost*. Prvé vydanie. Praha: Lidové noviny, 2010. ISBN 978-80-7422-059-3.

HUDSON, John a Philip JONES. Corruption and Military Expenditure: At 'No Cost to the King'. *Defence and Peace Economics*. 2008, **19**(6), 387-403. DOI: 10.1080/10242690801962270. ISSN 1024-2694. Dostupné také z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1024269080196227>

HUMAN RIGHTS WATCH. *Human Rights in Saudi Arabia: A Deafening Silence*. [online]. 2001 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/legacy/backgrounder/mena/saudi/>

HUNTINGTON, Samuel P. *Třetí vlna: demokratizace na sklonku dvacátého století*. 1. vyd. Brno: CDK (Centrum pro studium demokracie a kultury), 2008. Klasikové společenských věd. ISBN 978-80-7325-156-7.

IISS. Chapter Seven: Middle East and North Africa. *The Military Balance*. 2011, **111**(1), 293-342. DOI: 10.1080/04597222.2011.559838. ISSN 0459-7222. Dostupné také z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/04597222.2011.559838>

Internal Security - Libya. *Globalsecurity.org* [online]. 2011c [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.globalsecurity.org/intell/world/libya/intro.htm>

INTERNATIONAL CRISIS GROUP. *Iraq's Uncertain Future: Elections and Beyond*. 2010, (94)

Iraq Military Stats. *NationMaster* [online] [cit. 2016-04-28] Dostupné z: <http://www.nationmaster.com/country-info/profiles/Iraq/Military>

- JANDA, Kenneth. Database of Party Laws. *National Democratic Institute* [online]. 2005 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <https://www.ndi.org/db>
- Jordan begins Libya police training programme. *BBC* [online]. 2012 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-17841672>
- Jordan Military Stats. *NationMaster* [online] [cit. 2016-04-28] Dostupné z: <http://www.nationmaster.com/country-info/profiles/Jordan/Military>
- KEEFER, Philip E. Database of Political Institutions 2012. *The World Bank* [online]. 2013 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <http://go.worldbank.org/2EAGGLRZ40>
- KHADDOUR, Kheder. *Strength in Weakness: The Syrian Army's Accidental Resilience* [online]. 2016 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://carnegie-mec.org/2016/03/10/strength-in-weakness-syrian-army-s-accidental-resilience/iuz7>
- KINGDOM OF BAHRAIN. *Bahraini Census 2010*. 2010. Dostupné také z: http://www.census2010.gov.bh/about_en.php
- KNIGHTS, Michael. The Military Role in Yemen's Protests: Civil-Military Relations in the Tribal Republic. *Journal of Strategic Studies*. 2013, **36**(2), 261-288. DOI: 10.1080/01402390.2012.740660. ISSN 0140-2390. Dostupné také z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01402390.2012.740660>
- KOMAROW, Steven. Tanks adapted for urban fights they once avoided. *USA Today* [online]. Washington: Gannett Co. Inc., 2005 [cit. 2016-04-26]. Dostupné z: http://usatoday30.usatoday.com/news/world/2005-03-29-tank-inside_x.htm
- Kuwait court rejects govt recourse on electoral law. *RNW Media* [online]. [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <https://www.rnw.org/archive/kuwait-court-rejects-govt-recourse-electoral-law>
- Kuwait court voids election and reinstates parliament. *BBC* [online]. 2012 [cit. 2016-05-03]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-18518537>
- Kuwait Military Personnel. *GlobalSecurity.org* [online]. 2012 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.globalsecurity.org/military/world/gulf/kuwait-personnel.htm>
- Kuwait Politics. *GlobalSecurity.org* [online]. 2013 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://www.globalsecurity.org/military/world/gulf/kuwait-politics.htm>
- Kuwait Religion. *GlobalSecurity.org* [online]. 2015 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.globalsecurity.org/military/world/gulf/kuwait-religion.htm>
- LAZ, Etemike. Sustainable Democracy and the Paradox of the Arab Spring: The Egypt Experience. *Turkish Journal of International Relations*. 2014, **13**(1-2), 42-51.

Lebanese protest against sectarian political system. *Reuters Africa* [online]. 2011 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z:

<http://af.reuters.com/article/egyptNews/idAFLDE71Q08L20110227>

Lebanon Military Stats. *NationMaster* [online] [cit. 2016-04-28] Dostupné z:

<http://www.nationmaster.com/country-info/profiles/Lebanon/Military>

Lebanon's deadlocked parliament postpones June election. *Reuters* [online]. 2013 [cit. 2016-05-03]. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/us-lebanon-parliament-election-idUSBRE94U0N420130531>

LIBRARY OF CONGRESS. *Country Profile: United Arab Emirates (UAE)*. 2007.

Dostupné také z: <https://www.loc.gov/rr/frd/cs/profiles/UAE.pdf>

LINZ, Juan J. *Totalitarian and authoritarian regimes*. Boulder: Lynne Rienner Publishers, 2000. ISBN 978-1555878900.

LOUËR, Laurence. Sectarianism and Coup-Proofing Strategies in Bahrain: the reality of the new Iraqi military, its forces and institutions and prospects for reform. *Journal of Strategic Studies*. 2013, **36**(2), 245-260. DOI: 10.1080/01402390.2013.790314. ISSN 0140-2390. Dostupné také z:

<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01402390.2013.790314>

LYNN-JONES, Sean M. Offense-Defense Theory and Its Critics. *Security Studies*. 1995, **4**(4), 660-691.

M1A1/2 Abrams Main Battle Tank, United States of America. *Army Technology* [online]. c2016 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://www.army-technology.com/projects/abrams/>

M60A3 Main Battle Tank, United States of America. *Army Technology* [online]. c2016 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://www.army-technology.com/projects/m60/>

MABON, Simon. Kingdom in Crisis? The Arab Spring and Instability in Saudi Arabia. *Contemporary Security Policy*. 2012, **33**(3), 530-553. DOI:

10.1080/13523260.2012.727683. ISSN 1352-3260. Dostupné také z:

<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13523260.2012.727683>

Major tribes join Yemen protests. *PressTV* [online]. 2011 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <http://www.presstv.ir/detail/167110.html>

MCALLISTER, Edward. Immunity to the Arab Spring? Fear, Fatigue and Fragmentation in Algeria. *New Middle Eastern Studies*. 2013, **3**, 1-19. Dostupné také z:

<http://www.brismes.ac.uk/nmes/archives/1048>

MCDOWALL, Angus. Protests in Oman Sputter. *The Wall Street Journal* [online]. 2011 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z:

<http://www.wsj.com/articles/SB10001424052748703409904576174571884664378>

MONZER, Ashraf. Thousands of Lebanese demand secular state. *The Daily Star Lebanon* [online]. 2011 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <http://www.dailystar.com.lb/News/Lebanon-News/2011/Mar-07/121977-thousands-of-lebanese-demand-secular-state.ashx#axzz1FulXmhhL>

MOORE, Riley M. Counterinsurgency force ratio: strategic utility or nominal necessity. *Small Wars*. 2013, **24**(5), 857-878. DOI: 10.1080/09592318.2013.866423. ISSN 0959-2318. Dostupné také z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09592318.2013.866423>

NAAR, Ismael. *Timeline: Arab Spring* [online]. Al Jazeera, 2013 [cit. 2016-04-26]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/indepth/interactive/2013/12/timeline-arab-spring-20131217114018534352.html>

NAUDÉ, Pierre-François. Le bilan des manifestations au Maroc s'élève à cinq morts et 128 blessés. *Jeune Afrique* [online]. 2011 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <http://www.jeuneafrique.com/182305/politique/le-bilan-des-manifestations-au-maroc-s-ve-cinq-morts-et-128-bless-s/>

NATIONAL DEMOCRATIC INSTITUTE. *Final Report on the Moroccan Legislative Elections*. 2007.

NATIONAL DEMOCRATIC INSTITUTE. *Final International Election Observation Report on the Jordanian Parliamentary Elections*. 2010.

NATIONAL DEMOCRATIC INSTITUTE. *Final Report On the Moroccan Legislative Elections: Final Report – General National Congress Election - 2012*. 2011.

NATO. *Key Performance Indicators in Measuring Military Outputs*. 2014. Nепублиkovaný dokument.

Oman - Languages. *Ethnologue* [online]. [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.ethnologue.com/country/OM/languages>

Oman Military Stats. *NationMaster* [online] [cit. 2016-04-28] Dostupné z: <http://www.nationmaster.com/country-info/profiles/Oman/Military>

Oman shuffles cabinet amid protests. *Al Jazeera* [online]. 2011 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2011/02/201122620711831600.html>

ÖZEKIN, Muhammed Kürsad a Hasan Hüseyin AKKAS. An Empirical Look To The Arab Spring: Causes And Consequences. *Alternatives Turkish Journal of International Relations*. 2014, **13**(1-2), 76-87.

PACHON, Alejandro. Loyalty and Defection: Misunderstanding Civil-Military Relations in Tunisia During the 'Arab Spring'. *Journal of Strategic Studies*. 2014, **37**(4), 508-531. DOI: 10.1080/01402390.2013.847825. ISSN 0140-2390. Dostupné také z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01402390.2013.847825>

Parliament Polls Close in Bahrain. *Al Jazeera* [online]. 2010 [cit. 2016-05-06].
Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2010/10/201010237144538>

PETTERSSON, Therése a Peter WALLENSTEEN. *Armed Conflicts, 1946-2014. Journal of Peace Research*. 2015, **52**(4).

Poll success for Bahrain Shia bloc. *Al Jazeera* [online]. 2010. Dostupné z:
<http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2010/10/2010102475648379231.html>

Qatar Military Stats. *NationMaster* [online] [cit. 2016-04-28] Dostupné z:
<http://www.nationmaster.com/country-info/profiles/Qatar/Military>

REDISSI, Hamadi. NATIONAL DEMOCRATIC INSTITUTE. *Do Elections in Tunisia Have Meaning*. Carnegie Endowment for International Peace, 2009. Dostupné také z:
<http://carnegieendowment.org/sada/?fa=23946>

Reporting Saudi Arabia's hidden uprising. *BBC* [online]. 2014 [cit. 2016-04-30].
Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-27619309>

RUSELL, D.E.H. *Rebellion, Revolution, and Armed Force: A Comparative Study of Fifteen Countries with Special Emphasis on Cuba and South Africa*. Prvé vydanie. Academic Press, 1974. ISBN 978-0-12-785745-9.

Saudi Arabia Military Stats. *NationMaster* [online] [cit. 2016-04-28] Dostupné z:
<http://www.nationmaster.com/country-info/profiles/Saudi-Arabia/Military>

Saudi Facebook Administrator Faisal Ahmed Abdul-Ahadwas reportedly shot as Saudi Arabia bans protests ahead of its Day of Rage. *EU-Digest* [online]. 2011 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <http://www.webcitation.org/5x3J2Tg1Y>

SEWELL, Stephen. Why Three Tanks? *Armor*. 1998, **107**(4), 21-29.

SINGER, J. David (ed.). *The Correlates of War II: Testing Some Realpolitik Models*. New York: Free Press, 1980

SPINNER, Jackie. Elsewhere in the Arabian Gulf: A peaceful anti-corruption protest in Oman. *Slate* [online]. 2011 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z:
http://primary.slate.com/articles/news_and_politics/dispatches/2011/02/elsewhere_in_the_arabian_gulf.html

State Security Investigative Service (SSIS), General Directorate for State Security Investigations (GDSSI), Gihaz Mabahith Amn al-Dawla . *Globalsecurity.org* [online]. 2011 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z:
<http://www.globalsecurity.org/intell/world/egypt/ssis.htm>

STOCKHOLM INTERNATIONAL PEACE RESEARCH INSTITUTE (SIPRI). *SIPRI Military Expenditure Database* [online]., 2015 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z:
http://www.sipri.org/research/armaments/milex/milex_database

T-55. *Tanks Encyclopedia* [online]. 2014 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: http://www.tanks-encyclopedia.com/coldwar/USSR/soviet_T-55.php

T72 Tank. *Federation of American Scientists: Military Analysis Network* [online]. 2000 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://fas.org/man/dod-101/sys/land/row/t72tank.htm>

TALMADGE, Caitlin. The Puzzle of Personalist Performance: Iraqi Battlefield Effectiveness in the Iran-Iraq War. *Security Studies*. 2013, **22**(2), 180-221. DOI: 10.1080/09636412.2013.786911. ISSN 0963-6412. Dostupné také z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09636412.2013.786911>

TALMADGE, Caitlin. Different Threats, Different Militaries: Explaining Organizational Practices in Authoritarian Armies. *Security Studies*. 2016, **25**(1), 111-141. DOI: 10.1080/09636412.2016.1134192. ISSN 0963-6412. Dostupné také z: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09636412.2016.1134192>

Teachers threaten to step up strike action. *The Daily Star Lebanon* [online]. 2011 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <http://www.dailystar.com.lb/News/Politics/2011/Dec-15/156960-teachers-hold-nationwide-strike.ashx#axzz1gWFrU9Nq>

THE CARTER CENTER. *Presidential Election in Egypt: Final Report*. 2012.

The Main Battle Tank. *Military Technology*. 2014, **37**(6), 100-107.

United Arab Emirates Military Stats. *NationMaster* [online] [cit. 2016-04-28] Dostupné z: <http://www.nationmaster.com/country-info/profiles/United-Arab-Emirates/Military>

UNESCO. *UNESCO science report 2010*. Paris: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2010. ISBN 978-923-1041-327.

UNITED NATIONS. *Total Population - Both Sexes*. [online]. 2015 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: [http://esa.un.org/unpd/wpp/DVD/Files/1_Indicators%20\(Standard\)/EXCEL_FILES/1_Population/WPP2015_POP_F01_1_TOTAL_POPULATION_BOTH_SEXES.XLSä](http://esa.un.org/unpd/wpp/DVD/Files/1_Indicators%20(Standard)/EXCEL_FILES/1_Population/WPP2015_POP_F01_1_TOTAL_POPULATION_BOTH_SEXES.XLSä)

UNITED NATIONS. *Initial report on the measures taken by the Qatari armed forces to guarantee the non-recruitment and non-involvement of children in hostilities*. 2006.

UNITED STATES DEPARTMENT OF STATE. *International Religious Freedom Report for 2011 - Lebanon.*, 2011a. Dostupné také z: www.state.gov/documents/organization/193107.pdf

UNITED STATES DEPARTMENT OF STATE. *International Religious Freedom Report for 2011 - Oman*. 2011b. Dostupné také z: <http://www.state.gov/documents/organization/186654.pdf>

UNITED STATES DEPARTMENT OF STATE. *Qatar*. [online]. 2004 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2003/27936.htm>

Up to 60,000 protesters march in Morocco. *United Press International* [online]. 2011 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: http://www.upi.com/Top_News/World-News/2011/06/06/Up-to-60000-protesters-march-in-Morocco/UPI-24741307361952/?spt=hs&or=tn

VAIDYA, Sunil K. NATIONAL DEMOCRATIC INSTITUTE. *Oman Shura poll results trickle in*. Gulf News, 2007.

WEBER, Max. *Politics as a Vocation* [online]. 1919 [cit. 2016-04-26]. Dostupné z: <http://anthropos-lab.net/wp/wp-content/uploads/2011/12/Weber-Politics-as-a-Vocation.pdf>

WESTFALL, Sylvia. Five arrested at big Kuwait protest rally. *Reuters* [online]. 2012 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/us-kuwait-politics-rally-idUSBRE87Q13Q20120827>

WORLD BANK. *GDP per capita* [online]. c2016 [cit. 2016-05-06]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>

YARSIKE BALL, Deborah. Ethnic Conflict, Unit Performance, and the Soviet Armed Forces. *Armed Forces & Society*. 1994, **20**(2), 239-258.

Yemen Intelligence Agencies. *Globalsecurity.org* [online]. 2015 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.globalsecurity.org/intell/world/yemen/index.html>

Yemen protests: 20,000 call for President Saleh to go. *BBC* [online]. 2011 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-12353479>

Yemenis in anti-president protest. *Irish Times* [online]. 2011 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <http://www.irishtimes.com/news/yemenis-in-anti-president-protest-1.870787>

YOM, Sean L. Jordan: The Ruse of Reform. *Journal of Democracy*. 2013, **24**(3), 128-139.

Zoznam príloh

Príloha č. 1: Efektivita armády (tabuľka)

Príloha č. 2: Lojalita armády (tabuľka)

Príloha č. 3: Zmena režimu (tabuľka)

Príloha č.4: Alternatívne hodnotenie efektivity (tabuľka)

Prílohy

Príloha č. 1: Efektivita armády (tabuľka)

Krajina	MBT	Generácia tankov	Vojaci k populácii (na 1000 capita)	Typ armády	Politické strany	História Coup d'Etat	Počet vedeckých publikácií (na 1mil capita)	Vojenský rozpočet	Výsledok
Alžírsko	T-72	3	3.585282826	Povinná	Áno	Áno	37.5	153	Efektívna
Bahrajn	M-60A3	3	7.433737522	Dobrovoľná	Áno	Nie	126.4	673	Efektívna
Egypt	M1-A1	4	4.024886727	Povinná	Áno	Nie	48.6	56.4	Efektívna
Irak	T-72	3	7.563869587	Dobrovoľná	Áno	Áno	6	116	Efektívna
Jemen	T-55	2	2.473622118	Povinná	Áno	Áno	2.4	63.6	Neefektívna
Jordánsko	CR1	4	13.59620987	Dobrovoľná	Áno	Nie	157.1	226	Efektívna
Katar	AMX-30	3	5.635401459	Dobrovoľná	Nie	Nie	152.2	1073	Efektívna
Kuvajt	M1-A2	4	3.605677828	Dobrovoľná	Nie	Nie	222.5	1449	Efektívna
Libanon	T-55	2	13.39731767	Dobrovoľná	Áno	Áno	140.9	365	Efektívna
Libya	T-55	2	7.638696967	Povinná	Nie	Áno	15.9	133.8	Neefektívna
Maroko	M-60A1	3	5.404356585	Dobrovoľná	Áno	Áno	36.9	99.9	Efektívna
Omán	CR2	4	8.605514276	Dobrovoľná	Nie	Nie	113.1	1747	Efektívna
Saudská Arábia	M-60A3	3	3.810108897	Dobrovoľná	Nie	Nie	70.8	1660	Efektívna
Sýria	T-55	2	9.775565893	Povinná	Áno	Áno	9.6	109	Neefektívna
Tunisko	M-60A3	3	2.602671285	Povinná	Áno	Áno	196.2	54.1	Neefektívna
UAE	Lederc	4	9.347170261	Dobrovoľná	Nie	Nie	147.2	2074	Efektívna

Príloha č. 2: Lojalita armády (tabuľka)

	Etnicko-náboženské zloženie	Homogenita	Selektívny výber rekrútov	Politická kontrola	Veľkosť protestov (%)	Lokálne zázemie	Výsledok
Alžírsko	99% Arabi a Sunniti	Áno		Nie	0.32	Nie	Lojálna
Bahrajn	Občania len Arabi, 70% (70% Šiti) Moslimov	Nie	Áno	Áno	18.58	Nie	Nelojálna
Egypt	99,6% Egypťania, 90% Sunniti	Áno		Áno	8.10	Nie	Nelojálna
Irak	Šiti 55% / Sunniti 45%; Kurdi 25%	Nie	Nie	Nie	1.59	Nie	Lojálna
Jemen	Väčšina Arabov, 65% Sunni, 35% Šia	Nie	Áno	Nie	0.82	Nie	Lojálna
Jordánsko	98% Arabi, 97% Sunniti	Áno		Nie	0.15	Nie	Lojálna
Katar	40% Arabov, 18% Indov, 18% Pakistáncov, 90% Sunni	Nie	Áno	Nie	0.00	-	Lojálna
Kuvajt	70% Arabi, 64% Sunniti 36% Šiti	Nie	Áno	Nie	0.57	Nie	Lojálna
Libanon	27% Sunniti, 27 Šiti, 40% Kresťania	Nie		Nie	0.35	Nie	Lojálna
Libya	97% Arabi, 96% Sunniti	Áno	Nie	Áno	6.11	Nie	Nelojálna
Maroko	99% Arabi a Sunniti	Áno		Nie	0.41	Nie	Lojálna
Omán	79% Arabov, 75% Ibadi	Áno	Nie	Nie	0.11	Nie	Lojálna
Saudská Arábia	79% Arabov, 10% Šifitov	Áno	Áno	Áno	0.10	Áno	Lojálna
Sýria	90% Arabi, 74% Sunniti, 13% Šiti	Áno*	Áno	Áno	0.89	Nie	Lojálna
Tunisko	98% Arabi, 99% Sunniti	Áno		Áno	16	Nie	Nelojálna
UAE	80% cudžinci, 95% Občanov sú Arabi, 76% Sunniti	Nie	Nie	Nie	0	-	Lojálna

Príloha č. 3: Zmena režimu (tabuľka)

pred AJ	Sloboda voľieb	Hlasy pre stranu	Hlasy pre prezidenta	Počet rokov v úrade	Pritomnosť povstalcov	Výsledok
Alžírsko	Slobodné a rovné	22.98%	90.24%	11	Nie	Kompetitívny Autoritarizmus
Bahrajn	Neslobodné a rovné	N/A (42% Nezávislí)	Dedičná monarchia	11	Nie	Politicky uzatvorený autoritarizmus
Egypt	Neslobodné a nerovné	81%	88.60%	30	Nie	Hegemonický elektorálny autoritarizmus
Irak	Neslobodné a nerovné	21.70%	Volení parlamentom	6	Nie	Kompetitívny Autoritarizmus
Jemen	Slobodné a rovné	58%	77.17%	20	Nie	Kompetitívny Autoritarizmus
Jordánsko	Slobodné a rovné	N/A (95% Nezávislí)	Dedičná monarchia	11	Nie	Hegemonický elektorálny autoritarizmus
Katar	Neaplikovateľné	Neexistuje parlamentné zastúpenie	Dedičná monarchia	15	Nie	Politicky uzatvorený autoritarizmus
Kuvajť	Slobodné a rovné	N/A (40% Nezávislí)	Dedičná monarchia	5	Nie	Hegemonický elektorálny autoritarizmus
Libanon	Slobodné a rovné	Prezident je nezávislý	Volení parlamentom	3	Nie	Elektorálna demokracia
Libya	Neaplikovateľné	Neexistuje parlamentné zastúpenie	N/A	31	Nie	Politicky uzatvorený autoritarizmus
Maroko	Slobodné a rovné	10% (Konzervatívna strana)	Dedičná monarchia	11	Nie	Kompetitívny Autoritarizmus
Omán	Slobodné ale nepodstatné	Parlament je konzultatívny (84% Nezávislí)	Dedičná monarchia	40	Nie	Politicky uzatvorený autoritarizmus
Saudská Arábia	Neaplikovateľné	Neexistuje parlamentné zastúpenie	Dedičná monarchia	5	Nie	Politicky uzatvorený autoritarizmus
Sýria	Slobodné a nerovné	68% / 80% možných kresiel	99.80%	10	Nie	Hegemonický elektorálny autoritarizmus
Tunisko	Slobodné a nerovné	84.59%	89.60%	21	Nie	Hegemonický elektorálny autoritarizmus
UAE	Parlament volený zborom voliteľov	N/A	Federácia dedičných monarchií	6	Nie	Politicky uzatvorený autoritarizmus
po AJ	Sloboda voľieb	Hlasy pre stranu	Hlasy pre prezidenta	Počet rokov v úrade	Pritomnosť povstalcov	
Alžírsko	Slobodné a rovné	17.35%	81.53%	15	Nie	Kompetitívny Autoritarizmus
Bahrajn	Neslobodné a rovné	N/A (93.5% Nezávislí)	Dedičná monarchia	15	Nie	Politicky uzatvorený autoritarizmus
Egypt	Slobodné a rovné	37.50%	24.75% / 51.73%	0 (Nový prezident)	Nie	Elektorálna demokracia
Irak	Slobodné a rovné	24.14%	Volení parlamentom	0 (Nový prezident)	Áno	Občianska vojna
Jemen	Jeden dohodnutý kandidát	Od 2003 neboli voľby	99.80%	0 (Nový prezident)	Áno	Občianska vojna
Jordánsko	Slobodné a rovné	N/A (82% Nezávislí)	Dedičná monarchia	15	Nie	Hegemonický elektorálny autoritarizmus
Katar	Neaplikovateľné	Neexistuje parlamentné zastúpenie	Dedičná monarchia	17	Nie	Politicky uzatvorený autoritarizmus
Kuvajť	Zrušené parlamentom	N/A (38% Nezávislí)	Dedičná monarchia	7	Nie	Hegemonický elektorálny autoritarizmus
Libanon	Mandát parlamentu predĺžený	Prezident je nezávislý	Volení parlamentom	5	Nie	Elektorálna demokracia
Libya	Slobodné a rovné	4.50%	Volení parlamentom	0 (Nový prezident)	Áno	Občianska vojna
Maroko	Slobodné a rovné	27% (Konzervatívna strana)	Dedičná monarchia	13	Nie	Kompetitívny Autoritarizmus
Omán	Slobodné ale nepodstatné	Parlament je konzultatívny (100% Nezávislí)	Dedičná monarchia	41	Nie	Politicky uzatvorený autoritarizmus
Saudská Arábia	Neaplikovateľné	Neexistuje parlamentné zastúpenie	Dedičná monarchia	7	Nie	Politicky uzatvorený autoritarizmus
Sýria	Hlasovanie obmedzené na víťazne oblasti	67.00%	88.70%	14	Áno	Občianska vojna
Tunisko	Slobodné a rovné	39.63%	39 / 55.68	0 (Nový prezident)	Nie	Elektorálna demokracia
UAE	Parlament volený zborom voliteľov	N/A	Federácia dedičných monarchií	8	Nie	Politicky uzatvorený autoritarizmus

Príloha č.4: Alternatívne hodnotenie efektivity (tabuľka)

	Efektívita - ALT1	Lojalita	Výsledok - ALT1	N. - ALT1	Výsledok - ALT2	N. - ALT2	Zmena režimu	N.
Alžírsko	Neefektívna	Lojálna	Neefektívna	3	Neefektívna	3	Nie	0
Bahrajn	Efektívna	Nelojálna	Efektívna Nelojálna	2	Efektívna Nelojálna	2	Nie	0
Egypt	Efektívna	Nelojálna	Efektívna Nelojálna	2	Efektívna Nelojálna	2	Áno	1
Irak	Neefektívna	Lojálna	Neefektívna	3	Neefektívna	3	Vojna	2
Jemen	Neefektívna	Lojálna	Neefektívna	3	Neefektívna	3	Vojna	2
Jordánsko	Efektívna	Lojálna	Efektívna Lojálna	1	Efektívna Lojálna	1	Nie	0
Katar	Neefektívna	Lojálna	Neefektívna	3	Efektívna Lojálna	1	Nie	0
Kuvajt	Neefektívna	Lojálna	Neefektívna	3	Efektívna Lojálna	1	Nie	0
Libanon	Neefektívna	Lojálna	Neefektívna	3	Efektívna Lojálna	1	Nie	0
Libya	Neefektívna	Nelojálna	Neefektívna	3	Neefektívna	3	Vojna	2
Maroko	Neefektívna	Lojálna	Neefektívna	3	Efektívna Lojálna	3	Nie	0
Omán	Neefektívna	Lojálna	Neefektívna	3	Efektívna Lojálna	1	Nie	0
Saudská Arábia	Neefektívna	Lojálna	Neefektívna	3	Efektívna Lojálna	1	Nie	0
Sýria	Neefektívna	Lojálna	Neefektívna	3	Neefektívna	3	Vojna	2
Tunisko	Neefektívna	Nelojálna	Neefektívna	3	Neefektívna	3	Áno	1
UAE	Neefektívna	Lojálna	Neefektívna	3	Efektívna Lojálna	1	Nie	0

